

— ખોલો સો અબહય—સનાતન ધર્મ કી જય. —

ભારત માતકી જય.

શેઠ-શેઠાણી સીર કુલોંકી બર્ષા

પ્રસ્તુત

બાવા રામ રટો,

મંત્રજર વ પ્રાપ્તકર

પબ્લીક ગંગાલંગર નિધીકેશરોડ. હરીદાર,
સાંવલદાસ ચંદીરામ મહબુબાની કે
નાનક દરબાર ખોડી ગાર્ડન કરાંચી.

Written & Published by
BAWA RAM RATO,
Managing Proprietor

Public Ganga Langer Rishikesh Rd. Haridwar
Sanvaldas Chandiram Mehbubani's
Nauik Darbar Khodi Garden.
KARACHI.

આવૃત્તિ } દો આને ધર્માડિ ફંડ. { ૬૨વી
પહેલી. } { ૧૬૨૫.

હાનમન્ડ પ્રેસમે બાનલકર બાબુજી ત્રિવિદ્યન છપા,
કમ્પોઝર સ્ટ્રીટ, બહર રોડ, કરાચી.

૧૨૨૮-૩

પ્રભુ પ્રાર્થનપે ગઝલ.

- ૧ વન દરવારે અવીનાશી, તેરી લીલા ન્યારી હય;
તુહી ગાયાલ મધુસુદન, દયાલુ ન્યાયકારી હય. ૧
- ૨ જહાંકી તાકતે છતતી, સખી મેલુદ તેરેમ;
નહીં એસી મુની દેખી, જુદા તુમસે જીહારી હય. ૨
- તુમહારે હૃદયમે પકડી હય, ફૂલ સખ કલાવાસી;
બીગાડી બાહુ સુધારી હય, સુધારી બાહુ બીગાડી હય.
હબ્બો સે કોઈ લાંબો, કીસે સામાન દુનીયામે; ૩૨૨૮૩
દયા દ્રષ્ટી તુમહારીસ, ખરી પૃથ્વી યે સારી હય.
- અગર હો ચાંદ તુમ કકર, તો મેં ચકોર હું તુમહરા;
દીખાવો ચાંદની અપની. ભાગે ગીરંદો ગુધારી હય. ૫
- અગર હો કમલ ગીરંધારી, તો મેં ભવરા દિવાના હું;
પીલાવો પ્રેમરસ મુજકો, લગી અપ પ્યાસ ભારી હય. ૬
- લગાજો આકે ચરનામે, કીયા હય પાર બેરકો;
સખી હો પાર મીલ બેર, અહિ કીરતી હમારી હય. ૭
- સંભાલો તો સંભાલો અપ, નહીં ફીર કપ સંભાલોગ;
ગઠ રઘભર ગઠ રઘભર, મુનો અરજી હમારી હય. ૮
- ગા-બેટીકી ચીખાપર, મુનો ફરિયાદ અત્રતાવા;
બેર જુરકો નયનાસે, પરી દેખે દુલારી હય. ૯
- બેર કથુ પાપ ભારતપે, હુઆ કથુ હાલ યે એસા;
પડી ગફલતમે કથુ સેતી, સફલ ભારત હમારી હય. ૧૦
- તુહિ અવલ, તુહિ આખર, તુહિ જાહીન તુહિ ખાતન;
જહાંકા કસ સીનેમેપે, બડા બાંકા બેલારી હય. ૧૧
- નહીં તાકત જરા મુજકો, કઈ વર્ણન મેં ગુન તેરે;
લગન તેરીમે બે ગુજરે, વાહવાહ મુંદર દીહાડી હય. ૧૨
- તમન્ના હે મેરે સતગુર, બે તેરે રાગ ગુન ગાઉં;
ગઈ એસે ગુજર મેરી, આગા આગા અગાડી હય. ૧૩

હે પ્રભુ. હે સર્વશક્તિમાન, હે ગુરૂ મહારાજ, હે દરિયાલાલ, હે વર્ણ-
દેવ, હરે હિન્દુ જાતી સિન્ધનીવાસીપર તું અપની કૃપાકર બે યે અપને કરમ
વરમ આર દાનકી સીધી રીતિ કે જાનને માનનેવાલે બને. હે પ્રભુ! લાયક
પુત્રોમે જેસે નાજાયક પુત્રકા પીતાકો સખસે બ્યાદા બ્યાલે બના રહેતા હય વયસેહિ
તુજે ભુલકર વનદોલતકે ભરોસેપે પાર ઉતરનેવાલોંકા બેડા પાર કર. બે યે ભુલ
રહી અપને સનાતન વર્ષકી પ્રિતીકા છાડકર અનમત મતાંતરેપર હરગીજ
વાન કરનેકી આહવા ન કરે!! હે હરી દગલુ જરૂરી અપના ભગન બનાવ આર જરૂર
લાયસ પરમાર્થકા બજા કર. શાન્તિ! શાન્તિ!! શાન્તિ!!!

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૨૫૩ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ શેઠ શેઠાણી

વિષય ૨-૩

○ શેઠ—શેઠાણી ○

અથવા

સત્યપ્રકાશ ક્રીસ્તીની સત્ય સફર.

“ખોટું સાચું કરીને ધન કમાવા ધર્મો કરો.” કહે છે કે, એક નકલી મહાત્માએ એક દેશમાં ઉપરના શખ્તોના પોદારે કરીને આખા દેશને એટલે કે રાજા, પ્રજા, અમીર, ગરીબ વગેરેને એટલા નારિતક તથા ધર્મ-કર્મ રદિત કરી; તે દેશને એવા તો બેહુદો બનાવી દીધો કે જ્યાં ધર્મ ધ્યાનનું નામ નિશાનજ ન રહેવા દીધું. તે દેશના લોકો ફક્ત પૈસા પેદા કરવો, અને પ્રજા ઉત્પત્તી કરવા સિવાયની પોતાની બીજી ફરજો ભુલી ગયા.

એક સમયે તે દેશનો એક નગર શેઠ-શેઠાણી રસોયાને સાથે લઈ જંગલમાં શીકાર કરવા ગયા. ત્યાં શિકાર ન મળવાથી તથા મળતા શિકાર હાથમાંથી છટકી જતા હોવાથી શેઠની બ્લાન્ડી (દાઝ) તો નશો ઉતરી ગયો. અને નિરાશ થઈ ત્યાં નજદીકમાં આવેલા દરિયા કિનારે જઈ પહોંચ્યા, તો તેમણે ત્યાં શું જોયું? એક વહાણમાં એક ખુદો ખલાસી નિદ્રા દેવીની આગધના કરી રહ્યો હતો. શેઠે જતાજ તેને જગાડ્યો અને પુછ્યું કે તું કોણ છે? તેણે જવાબ દીધો કે હું આ સત્યપ્રકાશ નામના વહાણનો સત્યજીત નાવીક છું.

શેઠ—અમને જલદી પેસે કીનારે ઉતારો અને જોઈએ તે ધન લ્યો.

સત્યજીત—શેઠ! હું ધનનો લોભી નથી. ફક્ત આ સત્યપ્રકાશ વહાણનો સેવક છું હું હલેમાં કે બીજી કોઈ વહાણ ચલાવવાની સામગ્રી રાખતો નથી. સત્યપ્રકાશમાં એસનારાઓ સૌ સત્યને આધારે પાર ઉતરે છે તમે પણ અંદર એસો અને પોતાની જાંઘીના બનાંતાની સત્યકથા કહી જલદી પેસે પાર પહોંચો.

આટલું સાંભળતાં શેઠ શેઠાણી તથા રસોયો વહાણમાં ચઢી બેઠા પછી શેઠે તે નાવીકને કહ્યું કે મેં સત્યનું ધ્યાન ધર્યું છે માટે હવે વહાણ ચાલવું જોઈએ. એટલે નાવીકે બોલ્યો કે જો તમે તમારી જાંઘીની સત્ય કર્મ કથા કહી હોત તો શું વહાણ આમ ઉભું રહેત? શેઠે કહે કે ત્યારે શું મારી જાંઘીની સર્વ ગુપ્ત વાતો શું તમારા સમક્ષ કરવી પડશે? નાવીકે બોલ્યો હા, સર્વ કથા કહેવી પડશે. અને તે પણ સર્વ સમક્ષ! ત્યારે શેઠે ગુસ્સામાં બોલ્યો કે હું મારી કર્મકથા કહી પાર ઉતરવા નથી ચલાતો. એમ કહી જેવા શેઠે ઉભા થવા જાય છે તો પોતાના સર્વે અવયવ વહાણ સાથે ચોરી ગયેલા જણાયા અને શેઠ પોતાની ઉમેદમાં નાસીપાસ થયા ત્યાં સત્યજીત બોલ્યો એમ તમારાથી નાશી શકાશે નહિ. જો તમારે પેસે કીનારે જવનો વિચાર ન હોય તો પણ તમારી પોતાની કર્મકથા કહ્યા શીવાય ત્યાંથી ઉઠાશે નહીં. આટલું સાંભળતાં જ નગરશેઠના હોંસકાશ ઉડી ગયા અને વિચારોમાં લીન થયા તો પોતા

જીવંતીમાં આજ દિવસ સુધી કરેલાં પાપ ક્રોધો તાદૃશ્ય ચિતાર તેમની આંખ સામે
 ઠર ઠીને ખડા થયેલાં, એટલે શેકનું શરીર મહારાષ્ટ્રી કંપવા લાગ્યું અને વહાણમાં એ
 ખેલાન થઇ પડ્યા પછી જ્યારે તેમને શુદ્ધિમાં લાવવામાં આવ્યા ત્યારે શેક એટલો કે જે
 સત્યજન નાવીક! નક્કી સાધુના ખોટા ઉપદેશો મને બ્રહ્મ ક્યો છે, અને આ લોક તથા
 પરજોશ્થી બરબાદ ક્યો છે, તેથીજ મારા આવા હાલ થયા છે. તેજ ઉપદેશો મારા દેશ-
 વાસીઓનું નુષંગાદ કાઢ્યું છે તેજોના પણ મારા જેવાજ હાલ છે. અફસોસ! હું રાજધાની
 માં પેદા થયેલા ગાદી તટ્ટાએ એટલા માણસોની નજરે એક નગરશેઠ દેખાતો હતો પ
 હું તે પદવીની એક પણ ફરજ જગતી શક્યો નથી!! નહોતો મરી કલમમાં
 સાફ! નહિ તો તે પેદા કરનાર પ્રભુનું ધ્યાન ધર્યું! એવા ગેરજન્મોના પાપી ચક્ષી
 ફેરવી છે અને તેજ ભયકર ચક્ષરથી મેં મારા દેશના ઇન્સાફ, સત્યતા, તથા ધર્મની
 મુળતું છેદન કરી નાખ્યું છે! હાય, અફસોસ!! ખલાસી મારી જીવંતી શરાબના પીકમાં તથા
 રોકિના રમરાગમાં વ્યતિત થઇ છે. આ દેશમાં જન્મતી વખતે પ્રભુથી જે શક્તો
 કરી હતી તે શક્તોના પાલન કરવાનો ખ્યાલ મેં સ્વપ્નામાં પણ ક્યો નથી. અમારા દેશમાં
 કોઇ વેદપાઠી, કર્મકાંડી બ્રાહ્મણ કે ખરા દેશઉપદેશક વિદ્વાન, માધુ વગેરેનું પાલન ન થતાં
 કોઇ નજરે આવતો નથી. અને જે છે તે પોતાના સ્વાર્થમાં અધ થયેલા છે. દોડરીના દોકડા
 લેવાય છે. ગૌહત્યા થાય છે, અને જે જીવતી ગાયો છે તે ધાગળ કચેરા અને શેરીમાં પડેલા
 નર્કથી પોતાનું પેટ ભરે છે, અમારા દેશમાં કોઇ ગાયને રસી ગાંધી ઘરને આગળ ધાસ
 ચારો નીચું નથી. તોપણ તે બીચારી જગતજનની માંજે દુધ દેવા આવે છે જેનું દુધ
 નીચોવી લઇ તેની પીડપર લાથ ફેરવીને અનરમાં રખડતી મુકી દાગે છે. તેમ તે બીચારી
 મુઠે મોઢે સહન કરે છે. જ્યારે ગાયને લકમાં પુરી દેવામાં આવે છે ત્યારે તેના માલીકો મોટા શેઠ
 સાહુકારોના નામ દંડ ઓછો પડે તેની કાલજે આપે છે વિધવાઓ હાય કળ્યાટ કરતી માતી
 દેશ રીવાજ બંધનારાઓને શ્રાપ આપે છે. બાળકજન બધ થતા નથી અને પુર્નજન્મનો
 રીવાજ ચાલુ કરી વધતો જતો વ્યભીચાર અટકાવતા નથી. પરમાર્થીક પરઉપદેશીક
 સાધુઓને દાદ નહિ મળતાં રમણી રખડી ટાંડીઆ ઘસી નિરાશ થઈ શ્રાપ દઇ ચાલ્યા જાય
 છે અને મારા આશરણી નાટક-સીતેમાવાળાઓ ટુંક વખતમાં હજારો રૂપીઆ કમાઇ મને
 ધન્યવાદ આપતા જાય છે. મારા નગરમાં લુચ્ચા, ચોર, ફગ, રાડ, ભડવા, જુગારી ગરામી
 વગેરે મળ કરે છે, ત્યાંના કોઇપણ માણસ જાણના નથી કે અમે કોણ અને અમારો
 ધર્મ શું? ક્યાંથી આવ્યા કયા જવાના છીએ આવા નાસ્તિકપણાનું શું ફળ આવશે.
 આવી બધી હકીકતો કહું તો તેનું એક મોટું પુસ્તક ભરાય તેવડી છે. મારા બાપ દાદાઓ
 તો ધર્મના કન્ડાકટર અને સ્વર્ગ મેળવવાને લકદાર હતા. જ્યારે મને સ્વર્ગનું સ્વપ્ન પણ
 આવતું દુર્લભ છે, મરેખર હું નર્કના અધિકારી છું આવી મારી દુષ્ટ કર્મકથા કહેતા શર-
 મને લીધે એમ થાય છે કે જમીનમાં સમાઇ જઈ કે દરીયામાં કૂદી પડી જીવનનો અંત લાવું
 કે ધરખાર છોડીને સન્યાસી થઇ જઈશું! શું કરું? તેની મને સમજ પડતી નથી.

સત્યપ્રકાશ—ખબરદાર! આપવાત કરવાનો દરદો ક્યો છે તો. સાધુ બની શું
 દાતા મરી શક્ય થવા માંગો છો? તેમ કરતાં શું તમને પેદ મુકી દેશે? તમારા સાધુ
 નવાથી શું શહેરમાં આટો સરતો થવાનો હતો?

નગરશેઠ—ત્યારે ક્યાં જઈ અને શું કરે? એવા કયા મહાત્માને શરણુ જઈ કે જેથી મારે અને મારા દેશમાં પલાનું કલ્યાણ થાય.

સત્યવ્રત—સત્યપથે ખળો, દાન કરો, ધર્મ-કર્મમાં પ્રવ્રત થાઓ જેથી તમારે કલ્યાણ થશે અને આ લોક તથા પરલોકમાં તમારો જય થશે.

આ પ્રમાણે શેઠનો ખરા અંતઃકરણનો પસ્તાવો શરૂ થયો ત્યારથી તે સત્યપ્રકાશ કીરતી આપોઆપ કોષ/પણુ ખતની ચલાવવાની ક્રિયા કરવા વગર ચાલવા લાગી અને દરિયામાં કેટલક આવે જવા બાદ એકાએક સ્તંભી ગઈ એટલે શેઠ બોલ્યા કે સત્યવ્રત કીરતી કેમ ઉભી રહી ગઈ? એટલે સત્યવ્રતે કહ્યું કે હવે શેઠાણીની કથા કહેવાની વારી આવી છે એટલે શેઠે શેઠાણી તરફ નજર કરી.

શેઠાણી—હાથ જેની મોઢું જીંછું કરી શેઠ તરફ હે નાથ! મને ખીલકુલ સાચું બોલવાનું કહેશોજ નહિ! અને હું સાચી કથા કહી દરિયાપાર ઉતરવા ચાલતીજ નથી કારણ મારી વર્તણુક તથા મારી ચાલચલનનું ખરૂં વર્ણન મારે માટેથી કહેતાં મને બહુજ શરમ આવે છે.

શેઠ—કેમ! એવા ઠર રાખવાનું કંઈ કારણ હું તારી પાસે બેઠો છું (શેઠાણી શેઠનો શિકારી પાશાક તથા હથિયાર નાંધ કાંપવા લાગી) શું તને આ હથિયારોની ખ્હીક લાગે છે?

શેઠાણી—ઠર નમારી તલવારથી! શરમ માન પાપોથી! અને હૃદય પશ્ચાતાપથી ફારી જાય છે!! હું હાથ નેડીને તમારી પાસેથી લાગી લઉં છું કે મને એમજ કતલ કરી નાખો. પરંતુ સત્યકથા કહેવાની ફરજ ન પાડો. મને ખાતરી છે કે સત્યકથા કહેતાં આક્રમજ તમારા હાથથી મારું માન છે. અગર જો મને પ્રાણુ ન દેવામાં આવે તો સત્યકથા કહું.

શેઠ—શાંત થાઓ, તમારી ગમે તેવી કથા હશે તો પણ હું તમને સંજ કરવાનો નથી. તમારો ગમે તેવો કસુર હશે તો પણ તે માફ છે.

શેઠાણી—પ્રભુ! સાંભળો!! હું ગરીબ ઘરમાં પેદા થયેલી મારા માતા પિતાની એકની એક સ્વરૂપવતી કન્યા હતી. નાનપણથી લાડમાં ઉછરેલી જેથી મારો સ્વભાવ હડિલો અને એરીલો હતો માથે ખાવા પીવા અને પહેરવા આદવાનો પણ મને બહુ શોખ હતો. હું નવ વસન્તી થઈ ટૂંનિયામાં સારાસર સમજવા લાગી ત્યારે મારા પિતાનો સ્વર્ગવાસ થયો. અમે મા દીકરી નાનપણ થયા. રાંડવા બાદ મારી માતા થોડોક વખત સદાચરણથી રહી પણ પછી એ ચાર પાંડોશમાં રહેતી ખરાબ સ્ત્રીઓની સોખનમાં અમને કોઈ પુણતાર ન હોવાથી તથા આવક બધે થતાં પાસે ટકે ટુપી થવાથી પહેલે મારી માતા દુરાચરણના પ્રથમ પગથીએ ચડી! ત્યારે મારી ઉમર બાર તેર વર્ષની હતી. હું જોખન ખાગમાં પ્રથમ પગ મુત્તી હતી ત્યારે હું નિશાળમાં જતી ત્યારે મારી ગેરહાજરીમાં મારી માતા દેવ દર્શ કે કોઈ સ્ત્રીજ અજ્ઞરમાં ખરીદવાને બહાને કુટણીઓના ઘરમાં બરાબ બેઠેલા પોતાના નવા ચારોથી ક્રિડા કરતી! ત્યાર હું જુવાનીમાં જતી હતી તે મારી માતા જાણતી વિપયમાં મસ્ત બનેલીએ મારી દરકાર ન કરી. હું ખુબસુરત તથા નવજવાનીમાં કુમારી અવસ્થામાં નીલાળે જતી ઇશ્કી જવાનોની નજરે પડતાં કોઈ સીટી, કે સા

થંદી માફ ધ્યાન મેંસાય એવા ઇરાદાથી વગાડતા. એમ કરતાં હું એક છંદકી જવાનનો શિકાર થઈ ! મને પણ કોઈ પુણ્યનાર ન હોવાથી તથા મારી માતાના દુરાચરણોની અમર મારા ઉપર થયેલી હોવાથી પાપકર્મ કરતાં જરા પણ ન અચ્ચકી ! યાદ રાખો કે માળાપના મુરા આચરણો ની ખોટી અમર તેના બાળકોપર થાય છે અને અતે તેઓ પણ તેજ દુરાચરણમાં પ્રવૃત થઈ કુખી થાય છે. મારી માતા જ્યાં ખરાય સંસ્કારની હતી અને તેની અમર મારાપર પુરેપુરી થયેલી હોવાથી મારામાં સદગુણ હોવાનું ક્યાંથી ! તે અસ્ત્રામાં મારી માતાને તેના કોઈ દારૂડીઆ ચારથી ઇચ્છ્યા થતાં એકાએક તે શહેર છોડવું પડ્યું અને આ ગામમાં આવતાં તમે મારી ચહેરાની ટાંતી નેઈ માંહી પડ્યા અને મારી માતા હાથમાં દસ દળાર રૂપીઆની નોટો આવતાં મને તમારા હાથમાં સોંપી ચાલી ગઈ. તમારે ત્યાં આવી મેં પતિવ્રત પાળવા સંકલ્પ કર્યો. પણ ત્યાં તો થોડાક વખત પછી તમે પોતેજ હમેશ રાતના રોડોમાં બહાર ઉઘવા જતા અને કોઈક વખત તો મોડું સુઢાં પણ ન બતાવતા. નોકર મારફત મેં તમારી હાલચાલની બાતમી મેળવી. તમારો પરસ્ત્રીસમાગમ સાંભળી કોવંથી નેત્ર લાલ્લભાગ કરી છપીમાં બળતી તે ખબર આપનાર નોકરના હાથમાં જઈ પડી પછી શું થયું ? તમે તો રાત દિવસ દારૂના પીડામાં અને વેશ્યાના રંગ રાગમાં ગુલનતાન હતા ત્યારે તેજ તમારા ભામટા નોકરો મારી મરજી માફક રાત દિવસ શયનમંદિરમાં મારાથી સુખ્યેન ભોગવતા. તેની નીશાનીમાં પેદા થયેલા એ કુમારો તમારા નાદિ પણ આપણા ગુલામ-નોકરોના વિર્યની ઉત્પત્તિ છે !! યાદ રાખને કે જે કોઈ માણસ પરસ્ત્રીયાગમનની જ્યાં ઇચ્છા માત્ર કરે, તે પહેલાં તેની સ્ત્રીને પરપૂર્યપર પ્રેમ પેદા થાય છે !! મેં પ્રતિવ્રત કે પતિ ચરણ સેવા કે તેને સુખ આપવવા કષ્ટજ કારીવ કરી નથી. અને તેથી હું રૈ નૈ નર્હની અધિકારી છું. હે ! હિન્દની પવિત્ર પ્રેમદાઓ ! પતિ સેવા અને શિયળનું સંરક્ષણ કરો ! તે તમને આલોહમાં સંસારસુખનો દૌર્ય સ્વાદ ચખાડી પરલોકમાં પરમાત્માના પરમ પદને મેળવી આપશે. અને હે હિન્દના હિરાઓ ! તમે પણ પરસ્ત્રીપર નજર કરતા વિચારને કે ઘરમાં તમારી યૃદ્ધીથી કોઈ બીજાના ખ્યાલ ન કરે ! અને તેમ થતાં વર્ણશંકર પ્રગતી ઉત્પત્તિ થાય છે, તે વર્ણશંકર પ્રજા આ આપણા ભારત દેશની અધોર્ગતનું મુળ છે ! અને તેથીજ આ વિષયધિ !! તમેજ દેશદ્રોહી અને રૈ રૈ નૈના અધિકારી છો !!

જેમ એચિતો તોપનો ગાળો શેડપર પડ્યો હોય તેમ શેડ તો શરમ ને ગુસ્સાના અગ્નિમાં બળી જવા લાગ્યા, અને પોતાના કુમાર્ગે ચઢવાથી, શેડાણીને વ્હલીયાર કરવા ફરજ પડી અને તેથી નીચ ખસેલતા ગુલામોના વિર્યથી પોતાને બે પુત્રો ઉત્પન્ન થયા એ વાતથી શેડનું બદન લીધું પડી જઈ ચહેરા કાળો શાદી જેવો થઈ ગયો. સત્યપ્રકાશે આ વાતની શરૂઆત થતાં સડસડાટ પાણી કાપવું શરૂ કર્યું હતું અને દરિયાના મધ્ય ભાગ આવતાં પાણું ઉભું રહ્યું. તે જોઈ શેડે સત્યવ્રતને કહ્યું કે હવે વહાણ ન ચાલવાનું કારણ ? સત્યવ્રતે જવાબ દીધો કે 'વે રસોયાનો વારો આવ્યો છે. એટલે શેડે રસોયા તરફ જાયું કે રસોયો ગભરાણો ને હાથ જોડીને પ્રાર્થના કરતો તે બોલ્યો કે—હે અન્નદાતા ! મારાથી કદાપી સાચું ની શકવાનું નથી. ભલે વહાણ ચાલે ન ચાલે. મારું કામ ફક્ત રસોઈ કરવાનું છે કે પોતાની ગુપ્ત વાર્તા બહાર કરવાનું ?

શેડ—ભલે માણસ ! ત્યારે શું તું અમને મધ્ય દરિયે વહાણમાં બેઠા રાખીશ.

રસોધા—(આસ્તેથી) હો ના તમે તેમજ કંવા લાયક.

શેઠ—પણ જરા મહેરબાની કરીને વહાણ આગળ જવા દે.

રસોધા—ઐહ! શું તેમ કોને તમારા લાયકો તમારી ન.વાગ્નો ભોગ ખતુ?

શેઠ—શું તું અમજી શકતો નથી કે શેઠાણીના આવો કસુર છતાં તેનું મેં શું કર્યું?

રસોધા—ગમે તેમ ના પણ તમે પતિ પતિન ઐહો ઐહ અંગ અંગ હું તો સંવદ છું.

શેઠ—તું પણ ધર્મા મા ખતી જત. અતે કાચ કર્મ કયા હશે.

રસોધા—શેઠ શાલેય તમાની અતે માની બરબામાણી થમ શંક ખની કે? છતા પણ તમારા આગ્રહને વશ થમ હલ છું તે ધ્યાન દહા સંભળો. મે તમેાતે ભાત ભાતની દેખાઈ કરી ખયગી છે, સારા મેળાવડામાં પણ ગસાઈતો કામમા હુ તમાના માગતે પાત્ર થત હતામે મેળાવી શક્યા છું છતા પણ તામ છુટી ચીજ છે તે હોભતે વશ થમ ખતરમાં અનાજ તથા શાક ભાજ વગેરે નહત મેંડકાં જીવાતવાળા મને ભાવ લઈ આવતો અતે ભંડારમા ભગ્નો. તેમા જીવજંત દાહતા, ઉદરે મુગમ્તા કે ગિજીના શિશર થઈ પડેલા હોય તેનું જાત અન્ન નમેાતે ખવડાવતા અતે ખતરમાં ચીજ ખરીવાતા પદમા કમીશત સાથે વસુલ કરેલા ઘી પણ દહકુ યનારી વાપરી ખુબ પછમા મેળવતો અતે તે પદમા ગતના રાંડોના નાગ ગમા તથા ચરમ ચટ્ટક, ભાગ, ઝાલે, વગેરે કિટાવી માંડી રાતના પાછો ઘેન ફરતો ગતના ઉભગાથી નવરે મોડો ઉતો અતે તાલતાં ધાત રસોધાનું મંદાનું થતા તમાના યુગ્મા ન ભોગ ન ખતુ માટે નાત નાપાક થએલો જત પણ તેવીજ હાતનમાં તમને રસોધ કરી ખવડાવતો!!

શેઠ—શિવ! શિવ! અતે તેનું અન્ન અમાગ પેટમાં જતા મારી અતે શેઠાણીની ખુદ્દિ જાત થમ આ અમાગ દુનિયાનું મુગ તુંજ છે!

રસોધા—હા, અન્નનાતા ખડ છે. મારા પાપો માટે મને અવંત પશ્ચાતાપ થાય છે. તેથીજ મારા જેવા નોકરીઆત વગેરે હલ છું કે તમાગ શેઠની નોકરી નિમકલસાસથી કરજે, જે હમ્તા તમને પચાર મેળે તેમા સતોપ માનજે. મારા જેમ શેઠના માલ ખરીદ કરવા જતાં કમીશત ખાવાની કે શેઠના માલ કિયાપત કરવાની હાત ન કરેલા. તે હરામનો પેસો તમને ઉધે મને દોરશે, પડકારી જવાની ખિદકથી તમારે અતકરણ તમને ડંખ્યા કરશે તેથી નિદ્રા દેવી તમારાપર અવકૂપા કરશે ઐટલ શરીરની નાતંદુરતી થતા તમારા હગમના પેટા કરેલા પેસા કાકટરોના ખીસમા વસતા વિસાસમા, લોટરીઓની રીટીટમાં કે દાંડના પીડામાં ખરયાદ થવા સાથે, વાજમાં તમારા આપગદાની આગરપર પાણી ફેરવશે! તમારી શરીર સંપતિ નયળી પડશે. આ ઘોરા હખ્ખુ (રૂપયાઈ) માં લુખ્ખ થયેલા હખ્ખુયદો! કંઈક મમજે!! આવી રીતે હગમના રીગલા મેળવવાના વિચારને પણ ડોકરે મારો! નિમકલસાસથી નોકરી કરે કે જેનો ખદતો તમને તેજ શેઠ આવી તમારી કદર કરશે અગર કમખયોગે જત તેમ ન થયુ તો તે શેઠોનો શેઠ પરમ કૂપાણુ પરમામા અવસ્ય કદર કરશે. “મનુખ્ય યત્ન ઇશ્વર કૂપા” મહેનતથી સ્વર્ગ પણ મેળવી શકાય છે તો આ દુનિયાની એવી કંઈ ચીજ છે જે તમે ઉલ્લોગ કરવાથી ન મેળવી શકો!

રસોયાની કથા ખલામ થતાં પાછું વહાણુ ઉભું રહ્યું ત્યારે વળી ને વહાણુના ખલાસી ચાલુદતને કહ્યું કે વહાણુ કેમ ઉભું રહ્યું ? ત્યારે તેણે જવાબ દીધો કે હવે તમારા આ સંવકનો વારો આવ્યો છે માટે તમે જત રાજ આવો તો કહ્યું.

શેઠ—મહાપ્રભુ ! તમારું રાજ આવવાનું કમ કારણ નથી તમારે જે કહેવું હોય તે ખુશીથી કહો. કાલપણ જનનો મહેલ મનમાં ન રાખો.

સત્યજીત—હ શ્રીમાન શેઠ ! માફ લાગે તો માફ કરજો. તમે તો આખો દિવસ જુઠાં મરન રહેતા એટલે તમે તો જુઠાના પ્રિતીવાન હો. અને મત્ય કહેનારને દંડ થા દોર દમામથી ચુપ કરી દેનાર છો જતાં પણ મત્યકથા કહ્યા વિવાય ચાલુનું નથી. શેઠ સાહેબ ! જે સત્ય, ધર્મ કે સતમગની વાત ઉપર તમે માફું બગાડી મગજને ખાટો કરી નાખતા હતા તેજ ખરી યીજ આ દુનિયામાં તમારો જય કરાવનાર, અને પરમાત્માના દરબારમાં તમારા માટે અપીલ કરનાર ખરો માથી છે. જે લોકો તમને સાચી શિખામણની વાત કહેતા તેને તમે મશકરીમાં ઉડાવતા હતા ત્યારે તેજ બિચારા ભાગા હૃદયનો સાચા માણસ તમારા તરફથી થયેલા અપમાન જતાં પણ પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના કરતા હતા કે હું દયાનિધી ! દયા કર, ને શેઠનો ગર્વ ઉતાર, તેમના અર્થચક્ષુ ખાલી જાનનો સહાયાઈ કરાવ કે જેથી આ દુનિયાના અધારા માર્ગમાં તેજો સપડી જાય. તમની મદદથી રસ્તા ચોવી પાર પડે. શેઠ—શેઠાણી અને રસોયા ! તમારી ફરીસત ફર્મકથા બગડે પાપોથી ભરેલી છે જે યાદ આવતાં મને ત્રાસ થાય છે ! અને એમ થાય છે કે કયા એવા મારા કર્મની કડીણ રેખાએ તમારા જેવા મહા પાપકુદત માનવીઓથી ભેટા કરાવ્યાં ! હું મત્યપ્રકાશ હો જન તું આશવાનુ હોય તો પણ ન આવજો ! તમને શુ કાલ સાચુ કહેનાર કાલ નોંધાવું ?

શેઠ—જે સાચુ કહેનાર હતા તેનો મારી સાથેએલરીસ ને મીજનસમાં મળવડ કરવા લાગર હતા. હું નાવીક ! કાલક એવી સાચી કથા કહે કે જેથી અમે પાગ ઉતરીએ. અમે ત્રણ ને ચોથો તું આમારો માથી છો. અને હું ને પાવમા પરમચરના સોગન ખાદ કહું છું કે કીનારે ઉતરવા પછી તને હનામ આપીશ. હું તેજ નગરશેઠ છું કે જેની મહેરબાનીથી હજારો નિદાસ થાય છે અને જેનાપર ક્રોધ કરે છું તે ધુળ કાકલ થાય છે. નાવીક કહે હું તમારી ધમકીથી ડરવાનો નથી હું તમારા પાપકર્મનો માથી ન બતાવો. શું હું તમારી સાથે મીજનસમાં મોજ મારવા આવતો હતો ? એટલે શેઠને અપાર દુઃખ થયું અને પરતાવો કરવા તથા પ્રતિજ્ઞાઓ કરવા લાગ્યા.

તેનો કરસો પશ્ચાતાપ ખરો છે કે ખાટો ને જાણવા માટે સત્યરતે મોઢાનો ચંદરો બદલી અચાજનું પરિવર્તન કરી ભયંકર ત્રાડ પાડી બોલ્યા આ પાપાત્માઓ ! તમારી આ દુનિયાની પાપલીલા માટે સખ્ત શીક્ષા કરવી પડશે. અને તે શીક્ષા તરીકે તમેને જીખ અને તરશના ત્રાસથી મોતનો આસ થઈ પડવા મધ્ય દરિયા આ વહાણમાં એમજ રાખામાં આવશે.

આ હુકમ સાંભળતાં સર્વે ચુપ થઈ એક બીજના મોઢાને તાકતા પેસી ગયા થોડોક એવીજ સ્થિતીમાં પસાર કરવા આદેશ એકાએક બોલી ઉઠ્યા કે “ હું સત્યરત ! ”

તમારી આજ્ઞાનું અસંખ્ય જાતન કરવા માટે નૈવાર છું પરંતુ અત્યારે મારા મનમાં એક જીવાસા ઉત્પન્ન થઈ છે તેનું નિવારણ કરો.

ઓ મૃત્યુ દેહકતા માનવી! મોત તારાપર ઝબૂમી રહ્યું છે માટે નેટલા ટુંક વખતમાં તારા ઇષ્ટ દેવનું સ્મરણ કર કે જેથી તે પરમકૃપાળુ પરમાત્માના દરબારમાં કંઈક ઓછી શીક્ષાને પાત્ર થઈશ. નાહક આમ ટાલણમાં કરી તારા કીમતી વખતનો ભોગ ન આપ” સત્યવ્રતે એવેને બરાબર ઠંકણ લાવવા દમ માર્યો.

“તેથીજ આ સહજરૂ હું મારી શકાનું સમાધાન કરવા કહું છું.” શેડે હરગરતા કહ્યું.

“ત્યારે બલદી તારી શંકા બાંહેડ કર.” સત્યવ્રતે જવાબ દીધો.

“સાંભળો ગુરુવર્ય, આ નર્મજ દેહથી આ કાણુબંધુર સસારમાં અનેક પાપો મેં તન અને મનથી કર્યો છે તેથીજ આ દુન્યવી કીમતીપણ અર્થ રત્ન અમારા પાપના બોનથી ઉભી રહેતા અમારે અકાળ મોત થાય છે. માટેજ હું પુણ્ય છું કે તમાને તગતા આવડે છે કે નહિ. અગર નં ન આવડતું હોય તો તમે તમારી જીદગી કેમ બચાવશે?”

“હા, મને તગતા આવડે છે અને તમારું મોત થશે ત્યાં સુધી હું મારા યોગ બળથી બુદ્ધ તરખો બોગ થતા મારા શરીરને બચાવીશ અને પછી કીસ્તીને સત્યને આધારે પેલે કાનારે લખ જઈશ અને ત્યાં આવેલા જગતમાં કાગડ ગીધ વગેરેની ઉગાળી કરવા તમારા મન દેહને નાખી દેશ.” સત્યવ્રતે પુર્ણ ક્રોડી કરવાના ઇન્કાશથી જવાબ દીધો.

“અહા! એટલા પણ અમારા બહોભાગ્ય કે અમારા મરવાથી કાગડ કુતરા અને ગીધોની કાંઈ નૂતન જોઈ સાંભળો, “માનસી મરે કઈ કામ ન આવે, પશુ મરે દસ કાજ મુધારો.” શેડે આનંદીત થઈ કહ્યું. “વારે જ્યારે તમારો જીવ બચવાનો છે તો કૃપા કરી એક માઈ કામ કરો “એવું તારું કયું કામ છે?”

“તે એજ કે જ્યારે અમે આ સંસારીક દરિયામાં પાણ પાર ઉતરવા શક્તિવાન નથી. તો મરવા બદલ ત્યાં તે મોટા દરિયો કેમ તરી શકશું? એવા મને ખ્યાલ થાય છે માટે હું મારી મીલકતનો પા ભાગ મારા છેડકરાઓના પોપણ અર્થે ગંખી બાકાના પોણા ભાગ તમને આપવા પડવાનો લખી આપું છું જે તમને યોગ્ય કાગે તેમ પુણ્યના કામમાં ખર્ચો. વિધવાશ્રમે, વિધાલયો અને આશ્રમે અને સદાચાર આશ્રમે બનાવો.

જ્યારે ઉપર પ્રમણે પસ્તાવો કરતા શેડ બરેબર મરવા ત્યાર એના ખાત્રી કરી લીધા પછી સત્યવ્રતે બોલ્યો કે દરિયા પાર મેં ઘણા માણસોને ઉતાર્યા છે અને એજ ધર્મો કરતા હું ઘરડો થયો છું તે પાર ઉતરનારાઓમાં આજ સુધીમાં તમારા જેવો ધર્મવીર નગરશેડ નહોતો કે આવી પતિવ્રતા શેડાણી નહોતી કે આવો ખાટાનો ભંડાર રસોયો નહોતો. સત્યવ્રતે જ્યા પોતાનું બોલવું પૂરું થયું કે તરત તે વહાણ ચાલવા લાગ્યું અને શેડ-શેડાણી તથા રસોયાને પાર ઉતાર્યા. એટલે નગરશેડ, શેડાણી અને રસોયો હાથ બંડીતે નાવિકની સ્તુતિ કરવા લાગ્યા.

હાહરો.

તુ સચ્ચા તેરી કીસ્તી સચ્ચી, તેરે સચ્ચ સવારનહાર;

મં છુઠા મેરે વતની કુઠે, ક્યોંકર પાર ઉતારા.

એટલું કહી બધા નેના ચરણમાં પડી ગયા કાગળો એટલે નાવિક કહ્યું કે શેડ
 આવે પાર ઉતરવા પડી રોવાનું કારણ શું છે. શેડ બોલ્યા એક ને મારી માથે મી
 કસમાં મેળ મળનારા મારા મીત્રોની હાલત પર આ બીજી વળી પાછા કરનાં નવું
 મત કાઢી કાલશું એ વાતથી મને શેડ ચાલ છે, એટલે તમે જવાબ દોષો કે એક
 વખતનું સાચું બોલેલું હંમેશાં શાંતે કામ લાગે છે ત્યારે મને નેના ચર્ચા સુધી કહેવા લાગ્યા
 કે તમારી કૃપાથી અમે પાર ઉતર્યાં અને તમારીજ કૃપાથી પાછા પડ્યા જઈ શકશું.
 પણ પરલાકમાં પાર ઉતરવા અમારા વારને કાળ જન્મ નશે એટલે નાવિક કહેવા લાગ્યા કે
 તમે તમારું સ્વયંચાલનથી કા પડ્યા એક ગુરૂનો ઉપદેશ માંડવા દે! શેડ કહે ગુરૂ તો મીત્ર
 ધરપર વહેંચાય છે. નાવિક બોલ્યા ગુરૂ નાંદ ગુરૂ કે જે અધારમાં અજ્ઞાણ કડી પાર
 ઉતારે છે. શેડ બોલ્યા ગુરૂ એક હોય છે કે બે, ત્રણ કે નાવિક જવાબ આપ્યા માતા પિતા ગુરૂ,
 કુળગુરૂ પણ ગુરૂ, માહાત્મા કમલનાર પણ ગુરૂ, નગર શેડ કહ્યું મેં ત્રણમાંથી એકની પણ
 સીસા જોઈ નથી. નાવિક બોલ્યા હોહા, તમારી સીસા ન બતાવો, એક હોહા કે મેં જોઈ અમા
 એવા હશું, પણ તમે પોતાની નગરે એટલું બતાવ શા માટે માંડો છો? નાવિક બોલ્યા
 જેના કાંઈ પણ ગુરૂ નથી આવેને જોવાથી પાપ લાગે છે, ત્યારે નગર શેડ કહ્યું તમા મને
 સામે પાઠ કંવાચાળા ઉભા છો. નાવિક કહ્યું નાગવળ, નાગવળ તમે નગર-શેડ, હું નાવિક
 રાજ્ય રહ્યત, અથવા રહ્યત નાગ કવી રીતે થઈ શકે. નગર-શેડ કહે છે નાવિક! હું મારા
 હર્મ ધર્મથી પતિત થઈ ગયા છું. નાવિક કહે કે, શું તમાના માથા પર શિખા અને બને
 જોવાઈ નથી? શેડ કહ્યું કે અગ્રેજ ફેશનમાં આ ધર્મ નિશાન નથી માનવામાં આવતું,
 જેથી કરીને હું પોતાને પતિત સમજત, આપને પતિતપાવત માનુ છું. નાવિક આ વખત
 તો તમારો સાગરાર સચ્ચારના માર્ગ દેખાડીને બીજા ઉપર ઉપદેશ કર્યા છે, અથવા
 આપની પેઠે આ વખતે મને ભગી પણ મારા ઉપર રહેમ કરે તો એને પણ જરૂર મારે
 અને મારા દેશવાલાઓને ગુરૂ માનવા પડત, એટલા માટે હું નાવિક! તું દરેકની માંડ
 પદ્મ ગુરૂ છો. નાવિક કહ્યું નહિ શેડ નગર શેડ કહે કે તમે શેડાંના માનીત્ર છુઓ અને હું
 આપના ચરણેથી નોકાના પ્રતાપથી જરૂર પાર ઉતરવા ચાહું છું. નાવિક બોલ્યા મારી ચરણ
 નોકા ન બનીને તમે ખસાર સાગર પાર નહિ ઉતારી શકો! નગર શેડ જવાબ આપ્યા હું
 નાવિક! મારી શ્રદ્ધા અને દ્રઢ વિશ્વાસ નોકા બતાવીને મને પાર ઉતારશે. ત્યારે નાવિક કહ્યું
 નગર શેડ! તારા માઈ અને હુકમ તમારો; હવે નહીં આવામાંના ઉપદેશને ભુલાવીને દેશની
 સાંભળ લેજો. જગર, તન, મન અને ધર્મથી ધર્મની જવ મનાવો, બધા સ્વદેશી ભાષાઓને
 સ્વયં માર્ગ પર ચલાવો, જેથી કરી તમે સહેજે સમાર માગરથી જરૂર પાર ઉતરી જાવો.
 સાંભળ શેડ વિશ્વાસ રાખ કે સમારમાં કોઈ કોઈનું નથી અને કોઈ કોઈનું થવાનું પણ
 થી સર્વે તારા જીવતા જીવત દેહના સગા છે. માટે તું જગતમાં રહીને પણ ચિત્તને પ્રભુ
 ધ્યાનમાં જોડી દે સાંભળ:—

કવિત.

૬ દીયા નાના જખ દાતાને યાદ દીયા, એકબાર બોલા ન ભરા અંહકારકા;
 ૧ મુન ભાઈ એરે ઘાડી આસનાઈ, કુછ પાર ના ખસાઈ થા સખકે હિતકારકા;
 ૨ સંગ આવે, સખ હિલમીલ અતલાવે, ચર્ચા ચલાવે સખ તેરે વ્યવહારકા;
 ૩ દીયા ડાલા, પહેનાય દીયા ચોલા, ફીર મુખસે ન બોલા જવ રૂકા સંસારકા.

ત્યારે તો બધાએ માથું નમાવેને શાએ એકરાર કર્યો અને કદ્યું કે, હે ભગવાન ! હવે એમજ થશે. પણ સુખીને બધાએ નમસ્કાર કર્યો અને નાવમાં બેસીને પાર ઉતર્યા. શેકે પોતાના આવાસમાં આવીને પોતાના સલાહકારોને ખુબ ધમકાવ્યા અને કહ્યું કે તમેએ તો અમારા દેશનું સલામત કરી નાખ્યું. ગલાહકારોએ હાથ ઝીલીને પ્રાર્થના કરી કે, અમે તમારી આજ્ઞાનું પાલન કરેલુ એ પરમ ધર્મ માનના હતા, એટલા માટે આપને પ્રતિકુળ સલાહ કેમ આપી શકીએ ? હવે જેવા આપનો હુકમ.

નગરશેઠ—હુનીવામાં અધર્મ અને વગ્ન અપગ્રહ ચાલી રહ્યો છે તેને ખરેખરે તેની જગ્યાએ બેરે જીવમર્થો હવે મત્ત ધર્મ કર્મ થવું જોઈએ. તેથી મુનીએ બહુજ શસ્ત્રમાર્ગે શોગ દીવસોમાં એવુ વચન ફેરવી નાખ્યું કે જેથી નગરશેઠ દીવ ખુશખુશાલ થયું. કંઈકેટલાં કથા-કીર્તન, પાદશાળાઓ, વેદ વિદ્યાલયો, ગદિશાળાઓ, યજ્ઞશાળાઓ, ધર્મકોટિવા-શાળાઓ, મન જાતની લાવઝેરીઓ, વિધવા વિધાલય ચાલુ કર્યાં, બાળ લગ્ન બંધ કર્યાં, પુનર્લગ્નની છૂટ આપી અને પુનર્લગ્ન ન કરાવતી વિધવાઓને ભણવા, ભણાવવા માટે સદા ચાર આશ્રમમાં ગાળી. અને પોતાના માણસોદારા કંઈ કેકાણે ઉપદેશ કરી સમજતી તે દેશમાં થતાં કુકર્મ બંધ કરાવ્યા અને રાજ્યને મળી એવા દરેક પીડાઓ કે જે કોઈ આ દેશનિ-વાસીઓ ચારી, જુગારી, પીયાણા વગેરે કુકર્મ કરશે તેઓને સખત સજા કરવામાં આવશે આથી સર્વ લોકો ભયથી અને સમજાવટથી સુધરી ગયા. કોઈ જગ્યાએ કુકર્મનું નામ ન રહ્યું. અને તે દેશ એક ગમગાન્ય જેવા આપાદ ધર્મ ગયો ત્યાં જુઓ ત્યાં ધર્મ અને સત્સંગની ચર્ચા થવા લાગી માંડ્યાં મેલ વગ્નચારી ખુબ ધાન પાકવા લાગ્યું વેપાર રોજગાર વધવાથી દેશનો જીવનમારુ દુર થયા અને સર્વ સુખી થયા.

ભાઈઓ ! આપણું મિન્ધનું મુખ્ય શહેર કરાચી બદર તે નગરશેઠના વખતનું તેના દેશ જેવું છે કે નહિ, છે તા કયા વખતનું ? નગરશેઠની સત્યપ્રકાશમાં પાપચારા કરવા પહેલેનું પાપરાત્ય કે પકીના ગમગાન્ય જેવું છે ? વિચારીને જવાબ દે, હું કેમ કહી શકું કે આ આપણું શહેર તે નગરશેઠના પાપરાત્ય જેવું છે. પણ તે વખતના લોકો કહેતા હતા કે અમુક વખતે અમુક દેશમાં આપણા જેવા પાપચાર વધશે. વહાલા વાયક ! તું કહી શકીશ કે એવા કયા મુલક છે કે જેને માટે તે દેશના લોકોએ સુચના કરી છે. તમે ખાતરી કરી શકો છો કે મિન્ધ પ્રાન્ત અને કરાચી તેના જેવાં છે ? ના, પણ કાંઈ મળતા આવી તે દેશની ઝાંખી કરાવે છે. કારણ કે દરિદ્રાથી મદાત્મા ગમગાન્ય અત્રે આવેલા છે. તેઓ દરિ-દારમાં યાત્રા કરવા આવતા આપણા હિન્દુ બાઈઓને માટે એક દવાખાનું બાંધવા માગે છે, તે ધાર્મિક કામમાં કોઈ હાથ લંબાવતું નથી તો આપણાં આ કરાચી બંદરને કેવું કહેવું ? નગરશેઠના પાપરાત્ય જેવું કે તેને લગભગ મળતું ? આપણા આ કરાચી બંદરમાં ધનવાનો ન્યાં જુઓ ત્યાં સદા માટે ટેલીફોનના તમામા કરતા નજરે પડે છે કોઈ હોટલોની ચાદમાં ગરકાવ છે કોઈ નાટક-સિનેમામાં, તો કોઈ મોટરોના જીગળાના ભુંભાટ સાથે કલેક્શનની (હવાબંદર) હવા ખાય છે. ભાઈઓ તમે પૂર્વના પુણ્યથી આ ભવમાં સુખી છો આરે તમારો હાથ ધર્મના કામમાં લંબાવી ગરીબોની આશીશ મેળવો અને તમારો જન્મારો સફળ કરી પરલોક સુધારો ભાઈઓ એક વખત એવા હવે કે જ્યારે આપણાં શેક સાહુ-કારો તિથરથાનોમાં અન્નદોષો તેમજ બીજા પુણ્યના કામે કરતા. હવે એ કામેને સુધારી

અવસ્થામાં ગોઠવવાનો ધર્મ ધનવાનો તમારો છે. ધર્મસ્થાનોમાં જ ધાવવા તે સ્થાનધારી અત્યારની સ્થિતિ જેનાં આપણને શરમાવું નોમએ કારણ કે ભારતનું ગૌરવ આવા ધર્મસ્થાનોમાં ઝળકતું હતું અને અત્યારના તે સ્થાનોની જીર્ણ હાલત તે ગૌરવને ગંજી પાડે છે. માટે હું ધનવાનો અને ગરીબો! તમે તમારા બાળ્યઘ્વાના પુણ્ય ખાતર ફાતે કષ્ટિએ પૈ પણ આ ધર્મોં ખાતામાં આપશો તો હરિદ્વારમાં યાત્રા કરવા આવતા આપણું હિન્દુ ભાઈઓના આશીર્વાદ મેળવી તમારી જીંદગી સફળ કરી શકશો. આવો અમુલ્ય લાભ ફરી નહિ મળે. શુ તમોને તમારા ધર્મસ્થાનો પ્રત્યે પ્રિતી છે? ધનને ખાતર જીવન નથી પણ જીવનને ખાતર ધન છે માટે ધનવાનો તમારું ધન ધર્મના ધામમાં છુટે હાથે ખર્ચો અને આલોકમાં નામ પામી પરલોકમાં મોક્ષ મેળવો. જો પૈસે તમે ને દાન પુણ્યમાં હાથ નહીં લગાવો તો, પરલોકમાં તે પરમકૃપાળુ પરમાત્માના દરબારમાં શું જવાબ દેશો? તમારા દાનના ધ્રુતપિ તમારા આ કરાચી બદરની વ્યવ્યારની કદગી હાલત મુઘી જશે અને અમીર ગરીબ વગેરે સુખી થશે.

ભાઈઓ મેં ઘણા દેશો જોયા છે પણ આ સિન્ધ દેશના જેવા રીતરીવાજો ક્યાં જોવા નથી અહિંઆનું વણજી બધું વાકુંજ છે. જેમ કે વાકા વાળ, વાકા ખારાક, વાકા જવાબ, વાકા (ત્રાંસા) મંદાન, વાળુ ખુણવાળી દુકાન વગેરે જે જુઓ તે વાકું. એ એક અપશબ્દ ગણાય છે તમને જે તે ક્યવું હોય તે ભલે મને કહી દરજત નથી. તમારા દેશના રીતરીવાજો ભલે વાકા હોય પણ દાન કે જે પરલોકમાં જવાનું ભાવું છે તે પણ વાકું હોય તો તરફે ફલાણા મોટા શેકડું નામ હોય તોજ ફલાણા એક દાન દીએ નાંહ તો નાંહ. “નવ કલાની કોડીપે, ફલાનો શેક બડા હૈ, ઉધરમે લેક પીકે દિવર આવ” શું તમે તે મોટા શેકને બતાવવા ખાતરજ દાન કરો છો? તમે પોતાના લાભ માટે પોતાની મરજીથી દાન નથી કરી શકતા? એવા દેખાઈએના દાનનું પુણ્ય (ફળ) કંઈ પુકું મળતું નથી પડી તમારી મરજી મને આ ફેવરવારી મહિતાની એક સવારે આ સિન્ધ દેશનું ભયંદર અનિષ્ટ સર્વત્ર ૧૯૮૧ માં થશે એવા સ્વપ્નામાં લાભ થયો છે માટે જે તે ખરે થઈ કાઈ વધુ નુશાન કરે તે પહેલાં દાન, દયા ધર્મ-કર્મ વિગેરે કરો કે જેથી ભવિષ્યમાં થનારા કુદરતી કાપને અટકાવવા સાધનભુવ થાય નહીં તો ભલે તમારા દુરાચરણોના ટોપલા કરચીથી લાઠી મુઘી કે નથી પણ આગળ લઈ જવ.

મારા પ્રિય વાચક! આપણી કથા મુકી તને બીજો રસ્તો દોરવા માટે તારી મારી યાચી ટુચકા શરૂ કરું છું તે નગરશેકના ગામમાં એક સાધુ સેવા કરનાર એક હરિભક્ત પોતાની ક્લકલા નામની સ્ત્રી સાથે રહેતા હતા. ક્લકલા ઘણી દુષ્ટ અને લાભીચીની હતી. બપોરે તેના પતિ હરિભક્ત ઉદાર સ્વભાવના નામ પ્રમાણે હરિજન, સંતસાધુ વગેરેની સેવા કરવાવાળો હતા. અને ક્લકલા તો સાધુ મહાત્માઓના નામપર પણ મખત સ્વીકારી હતી.

એક દિવસે સવારે હરિભક્ત પોતાના ઘરના ઓટલાપર એકા દાનણુ કરે છે ત્યાં, માયા પદ્મિપદારી વિદ્વાન ચાર સાધુ બાહ્યણો તેના બર આગળ આવી પહોંચ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે “સંત! તું આજનો દિવસ અમારા ભોજનનો બદોયરન કર, પરમાત્મા તોફે” કહેવાણુ કરશે.” એટલે હરિજન ઉઠી હાથ જોડી બાહ્યણોના ચરણમાં પડ્યો એટલે તે બાહ્યણોએ

તેને આશીર્વાદ આપ્યા. હરિભક્તે તેઓને ઘણા સન્માન સાથે પોતાના ઘરમાં તેડી બેસાડ્યા. તે જોઈ કલકલા ડાળા હુરકાવા લાગી હરિભક્ત સાધુઓને બેસાડી ખુણામાં બેઠ કલકલાતે કહેવા લાગ્યા “સાંભળજુ, આજ આપણા ઘરે પિદ્ધાન્ત વેદપુરાણ જાણનારા બરા ઈર્મકાંડી ધર્મને જાણનારા પ્રાજ્ઞાઓ આવ્યા છે માટે તેનું સારી રીતે સન્માન થવું જોઈએ.” તે સાંભળી કલકલા બાંધી “એવા કેટલાએ ભામટા ગબડતા હશે શું અધાયતે આમ ઘરમાં ધસાતા હશે? બહાર કાઢો એ જંગમટાઓને આપણું પોતાને જ્યાં સાંસા પડે છે ત્યાં એને શું આપશું? ચાલો જલ્દી એને મન આપો.”

કલકલાએ આપેલા કડક જવાબથી હરિભક્ત ચુપ થઈ ગયા કારણ કે તેનું પોતાની સ્ત્રી આગળ ઉપજતું નહોતું “આવંશા અતીચીને પાછા કહાય? એમ કરીએ તો આપણને મદાપાપ લાગે ચાલે ગાદી થતો મદારાજનેના માટે રસાઈની સામગ્રી તૈયાર કર” થોડીવાર હરિભક્ત દિ મત એકઠી કરી કહ્યું.

“લોટ તાગ અને શાકપાન વગર શું બનાવું? નમારું કપાળ! બહુ કમાઈનેજ દુડી પડે છે ને. શું બધું તમારા આ લગોટાઓને બચાવવા ઘરમાં ઠારી ગાખ્યું છે?” કલકલાના થમાંમિટરની ડીઝી ચાદડી જવાથી હરિભક્તનાં લમકાવવા સાથે તાળો માર્યો.

“ત્યારે શું હું જે થોડું કમાઉં છું તેમાં પુરું નથી થતું કે કેમ? માન આપની મીઠકત કળા ગભાં મે તને ઘરના બધા કારમાર માથે એ ભારી ભુલ કરી છે ચાલે ગાદી થતો એને મદારાજનેની સેવા કરવા તૈયાર થા.” હરિભક્તે તો પણ ન ગલગના કલકલાને સમગવતા કહ્યું.

આ મવાજનો જવાબ કદાં ન આપતાં કલકલા ચુપ રહી અને પિચાગમાં પડી તેણીએ પિચાચું કે હરિભક્ત સીંચી ડીન નાંદિ સમજ માટે તેને બગરમાં શાકપાન લેવા મોકલ્યું તે પછી લાગ મગતા આ સાંભળીને ભગાડી દઉં. આ યુક્તિ કરી તેણે જવાબ દીધો. “કીક, ત્યારે તમે બગરમાંથી સીંધું લઈ આવ્યાં.

એટલે ખુટી થતા હરિભક્ત બગરમાં જવા નીકળ્યો તો રસ્તામાં એક મંદિરમાં આરતી થતી હતી ત્યાં દોડી ગયા અને હાથ જોડી પરમાત્માની સ્તુતી કરવા લાગ્યો કે હૈ પ્રભુ! અનાથોના નાથ! કેષદ દુઃખાનગના મનમાં ત્યાં ઉત્પન્ન કર કે મને માત્ર ઉધાર આપે અને મારી સ્ત્રીને મુખુદ્ધિ આપ કે તે રસાઈ બનાવી પ્રાજ્ઞાઓને જમારે તો હું આખી દુનિયા સર કરી સમજીશ. આ પ્રમાણે સ્તુતિ કરી હરિભક્ત બગરમાં ગયો અને દુઃખાનગરોને ઉધાર આપવા સમગવ્યું પણ સૌ તેનું ઘરમાં કેતું ચલણ છે તે જાણતા હોવાથી કેષદએ તેને ઉધાર ન આપ્યું એટલે હરિભક્ત નિરાશ થઈ પોતાને ઘેર આવ્યો.

પણ ઘરમાં તો કંઈ જુદોજ રંગ થઈ ગયો હતો, કલકલા ઘણી હોંસથી દુષપાક બનાવતી હતી તેની પુરી ચંડીકા પુરી માટે લોટ બાંધતી હતી. હરિભક્તને જોતાંજ કલકલા દોડતી આવી અને ખુશી થતા કહ્યું કે પાપપુત્ર આપણા જમાઈ આપણી દીકરી ચંડીકાને તેડવા આવ્યા છે. હરિભક્ત કંઈ ન બોલ્યો અને પ્રાજ્ઞાઓ પાસે જઈ તેની સેવા કરવા લાગ્યો.

મહાદા વાંચક તને અત્રે સવાલ ઉત્પન્ન થશે કે કલકલાએ પ્રાજ્ઞાઓને નસાડી મુકવા ના ઇરાદાથી હરિભક્તને સીંધું લેવાને મહાને બહાર મોકલ્યો હતો તો પછી તેણીએ પ્રાજ્ઞા

હોને ન નવાડ્યા. ખન્યુ એમ કે જેવા હરિભક્ત સીધું લેવા બહાર પડ્યા કે તેજ પળે નેમનો જમાઇ પાપપુત્ર બીજે રસ્તેથી ઘરમાં દાખલ થયો. તેની આગતા સ્વાગતામાં કલકલા બ્રાહ્મ હોને નસાડવતું ભુલી ગઇ એટલેજ તેઓ ઘરમાં રહેવા પામ્યા હતા.

કલકલા રસોઈ કરી પાણી ભગ્યા ચાલી, ચડીશ પાટોશમાં ગઇ, તેનો જમાઇ પાપપુત્ર નાહવા ગયા એટલે હરિભક્તને માટે ઘરમાં મેદાન ખાલી પડેલું હતું આવો સાચો લાગ દાયમાં આવેલા જોડને મનમાં યોદ્યા “હું પ્રભુ! આખર નેં મારી દાદ માંભળી ખરી.” બ્રાહ્મજોડને લાથપગ લોઇ જમવા એસવા કહી પોતે રાંધણીઆમાં જગ દુધપાકનો ટોપ અને ત્રાંસ લાવી મહારાજને પીરમવા લાગ્યા. કલકલા પાખું ભરી આવી અને જુએ છે તો હરિભક્ત મહારાજને પવન નાખતા આગ્રહથી વધુ જમવા વિનવી રહ્યો છે. કલકલાના ચુસ્તોનો પાર રહ્યો નહી કાગળ કે નસાઇના વામણોના તળીયાં સફા થઇ ગયા હતા. મહારાજ જમી ઉઠ્યા એટલે તેમને પાનસોપારી માથે યથાશક્તિ દક્ષિણા આપી વીદાય કરા.

હવે હરિભક્તથી નાહક લગાઇ કરી ઘરમાં આવેલા પોતાના જમાઇ નમસ્ક કરેતા કરવાના હતા એટલે કલકલા મનમાં ને મનમાં બળતી નસાડામાં નસાઇ કરવા લાગી તે વેંઇ હરિભક્ત અંદર ગઇ કલકલાને કહેવા લાગ્યા “કેમ હવે બધાં નસાઇના ગામાન કયાથી આવ્યા? શું તારી નાકની ચુંક ગીરના મુકીને લઇ આવી કે કેમ?”

“નાકની ચુંક તો આ રહી, પણ તમે આવું આચરણ કરી આપણા જમાઇ સમક્ષ માફ નાક કાપી નાખ્યુ છે! જાવ મને ન યોડાવો” કલકલાએ કહ્યું.

“નાફ નાક કપાણું નથી પણ ન્હું છે કાગળ કે ભૂખ્યા નિરાધાર આ માને સંતાપવા જેવું એક્ય પુન્ય નથી કદાચ તું તારે નાક આપણા જમાઇ સમક્ષ કપાયેલું માનતી હોય તો ભૂલે. પણ હું તો તે પરમકૃપાળુ પરમાત્માનો ઉપકાર માનુ છું કે માફ નાક આપણા જમાઇ સમક્ષ મહારાજના નિર્દિને જમી જવાથી આગાદ ગયું છે.” એટલું કહી હરિભક્ત ઓરડામાં જઇ પોતાના જમાઇ પાપપુત્રથી વાત કરવા ચાલ્યા ગયો.

ઘોડક દિવસ રહી પાપપુત્ર પોતાની પત્નિ ચંડીકાને લઇ પોતાને વન ગયો ત્યાંસુધી હરિભક્ત પોતાના જમાઇની આડમાં કલકલાથી બચી જવા પામ્યા. હવે ઘરમાં પોતે એ પતિ પતિજ હોવાથી કલકલા પોતાના અપમાનનો બદલો વાળવા હરિભક્તને ત્રાસ દેવા લાગી હમેશ ઘરમાં કલેશભાઇ લાજરજ હોય, દરેક સવાલના ઉલટા જવાબ વગેરે દુઃખથી હરિભક્ત સુકાવા લાગ્યો. એક મંદિરમાં એક માધુ મહાત્મા આવ્યા હતા તેની હરિભક્ત પુજા સેવા કરતા હતા. એક દિવસ કલકલાની તથા હરિભક્તની ઘરમાં ખુબ જામી એટલે કલકલાથી બચવા હરિભક્ત મંદિરમાં જઇ તે મહાત્માના ચણુ આંપવા લાગ્યો. હરિભક્તના મોઢા ઉપર ઉઘાસીના સ્પષ્ટ દેખાતી હતી તે જોઇ મહાત્માએ પુછ્યું “કેમ ભક્ત! આજે ઉઘાસીમાં છે તને શું દુઃખ છે તે કંઇ હરકત ન હોય તો મને કહે. હું તને રસ્તો બતાવું.”

“મહારાજ કહેવન છે કે ‘જેની ભારજ ભુંડી તેને પીડા અંતર ઉંડી’ તે મુજબ મારી પતિના વર્તનથી હું બહુજ દુઃખી છું તેથી મારા કમળમાં રહેતી નથી અને મારી મરજીથી હમેશ ઉધું વર્તન કરે છે.” હરિભક્તે દુઃખથી કહ્યું.

જ્યારે તેણી હૃદય ઉપર વર્તન કરનારી છે તો તમારે તેથી ઉધું કહેવું જોઈ તેણી તેની આત્મ પ્રમાણે ઉલટું જ કરશે. તે સુખ્ય વર્તવાથી હરિભક્તના દિવસોઆનંદમાં જવા લાગ્યા. એમ કરતાં આદના દીવસો આવી પહોંચ્યા, ત્યારે કહ્યું કે કલકલા! આજથી હું એક પણ પિત્ર આદ નહિ કરું કલકલા બોલી ઉઠી કે હે સ્વામી! હું બધાના આદ અદાથી ગણી ગણીને કરીશ. ભગતજીએ કહ્યું હીક, અને મળતી અદા સહિત બધાં આદ કર્યાં. આમાન દીવસે જ્યારે બધા કામથી કારગ થયા ત્યારે કલકલાને કહ્યું કે તું અચ્યુરણ પરચ્યુરણ કામ સંભાળ તો હું બહાર જઈ આવતીને પિંડને દરીયામાં પધરાવવા જઈશ કલકલા કહે કે વાઝ! ભગતજી બહાર ગયા તો કલકલાએ પિત્ર પિડ ઉઠાવીને ગટરમાં ફેંકી દીધા અને સોળ દીવસનું કરેલું કર્મ ધર્મ કલકલાએ એક મીનીટમાં અગ્નાદ કરી પોતાનું મોં કાળું કર્યું. ભગતજીએ જ્યારે પીડાને ગટરમાં પડેલા જોયા ત્યારે તેને અપાર દુઃખ થયું પણ સમયને અનુસરી સદન કરી ચુપ થઈ ગયા અને ચાર પાંચ દીવસ આદ કરીથી વાન છેડી કે લેકો ગગાજની યાત્રા કરવા જાય છે પણ મારી જવા ધમ્મજા નથી. કલકલાએ કહ્યું કે હું તો જરૂર જવાની. ભગતજીએ કહ્યું ચાલો. જ્યારે દરીદાર દર પટેડીપર પહોંચ્યા અને પાપમાયની ગગાન વાંકુંચું વહેન જોઈ તો આ ધુળાજ ખુણી થયાં અને ભગત કહ્યું કે આપણે બેઉ છેડાછેડી આંધીને સાથે નાહીશું. એટલે કલકલા બોલી કે બુદ્ધા થયા તો પણ તમને છેડાછેડીના ઝાપ છે? ભગતજી કહે ચાલો સ્નાન કરો, એટલામાં ગોરના નામને લગ્નવવાવાળા ગોર આવ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે પહેલે દાનના મંદલપ કરવા પછી લલ્લકુડમા સ્નાન કરો ત્યારે ભગતજીએ કહ્યું નહિ, કલકલા બોલી ઉઠી કે તીર્થક્ષેત્રમાં પેલાં દાન કરવું જ નેહએ. ભગતજીએ દાન આપ્યું અને સ્નાન કરવા લાગી ગયા જ્યારે લલ્લકુડમા ફેડ કેડ સુધી પાણીમાં ગયા ત્યારે ભગતજીએ કહ્યું આગળ ન જાઓ કલકલાએ કહ્યું કે હું જરૂર મનસા દેવીની પ્રદક્ષણા કરીશ. ભગતજી બોલ્યા કે આપણે બેઉ સાથે પ્રદક્ષણા કરીશું. કલકલાએ કહ્યું કે ના તમારું કામ નથી હું તો એકલીજ જઈશ. એટલું કહીને તેણી ઉડા પાણીમાં જવા લાગી અને દૂર જતાં ગગાજના બહેણા પાણીમાં તણાણી ગગાજએ તેણીને ઉધે રસ્તે દોરી નર્કમાં પહોંચાડી કારણ કે તેણી ઉધે રસ્તે ચાલવાવાળી હતી. ભગતજીએ કપડા પહેરી બીમંગોડા રૂપિકશ બાઉન્ડરી રોડપર દોડવા લાગ્યા તો આવા રામરેટાના પ્રજા અર્થે યનાવલા ગુગા-લગર પાસેથી નીકળ્યા તો એક યાત્રાળુએ પુછ્યું કે ભગત ક્યાં ગમરાતાં ગમરાતા દોડવા જાય છે? ભગત કહ્યું કે મારી પતિન કલકલા તણાજ ગઈ છે. ત્યારે કનખતકટાગપુર તરફ મોટર લાખ જઈ પહોંચ્યા. આમ ઉધા રૂપિકશ તરફ લાગ્યા ક્યાં જાયડા? એટલે હરિભક્તે કહ્યું કે તેણી ઉધે દીવસે પેદા થયેલી હતી જેથી બધા કામ ઉધા કરતી હતી માટે જરૂર રૂપિકશ તરફ ઉધે રસ્તે તણાણી દશે આ સાંભળી પેલા યાત્રાળુએ કહ્યું કે સાંઈ થયું સમજ લ્યો કે આજે તમે નર્કથી છુટ્યા. સ્ત્રી પતિની વજર કહેવાય છે નહારો વજર રાખને નર્ક તરફ દોરે છે માટે તમે હીક એવા નહારો વજરના તણાજ જવાથી નર્કથી બચ્યા છે અને તેણી નર્કમાં પહોંચી. ભાઈઓ તમે બધા પરમાત્માની પ્રાર્થના કરો કે કાંઈ કૃપણ શેઠના ઘરમાં આવી સ્ત્રી ન આવ. જો કૃપણના ઘરમાં ઉદારવ્રતિની સ્ત્રી હોય, અને ઉદારના ઘરમાં કૃપણ સ્ત્રી હોય તો એકબીજા એકબીજાને સંભાળી લીએ છે પણ જો બન્ને સરખા હોય તો પછી પુછવું જ શું? તમે રામચંદ્રના ધ્યાનમાં રામરૂપ થઈ જાય. આ સાંભળી હરિભક્ત અન્નપાણી ત્યાગ કરી સમાધી લઈ બેઠો જ્યારે તેના વખત પુરો થયો એટલે વિષ્ણુના ગૂણો કુલોની કૃષ્ટિ કરતા વિમાનમાં હરિભક્તને બેસાડી જયનાદ કર્યાં.

એક બીકાનેરી શેઠને મળેલી ટુંકી જીંદગીના

દાન કરવામાં કરેલો ઉપયોગ.

એક મોટા બીકાનેરી શેઠની પાસે જે યાચક ધર્મની સહાયતા માટે જતા હતા તેને વાતમાં ને વાત ઉડાવી નિરાશ કરી ખાલી હાથે પાછો વાળતા હતા. અને જે અનઅધિકારીઓ માટે અમીરાના દબાવમાં દબાવી તે દાન લેવા આવેલા અનઅધિકારીઓને ધનથી નિહાલ કરી દેતા હતા. દેવદાસજીથી એક દિવસ તે શેઠ જિમાર પડ્યા. એટલે તેના કંજુસ છોકરાઓએ શેઠના ગલામાં પડેલો કિંમતી જડાઉ કંઠો ઉતારવા પોતાના પિતાને કહ્યું. એટલે તે મહાન કૃપણ શેઠે કહ્યું કે હું મરતી વખતે તે દાન કરીશ. આ સાંભળી છોકરાઓ વધુ ચમકી ગયા અને વળી આગ દિવસ રહીને બધાએ બેગા મળીને કહ્યું કે પિતાજી તમને સમ તાવ ભર્યો રહે છે શરીર કમળેર થઈ ગયું છે અને તમારા ગલામાં પડેલો બોળો તમને હેરાન કરે છે. કંઠો ઉતારી અમને સુપ્રત કરો જ્યારે માંગ્યો ત્યારે તમને પાછો સોપવામાં આવશે. શેઠે આ વાતનો કાર્ક જવાબ ન આપ્યો પરંતુ નેઝાએ બધા મળીને કંઠો ઉતાર્યો. થોડીવારે શેઠને જમીનપર લેવા પડ્યા. બધા છોકરાઓ બેગા થઈ શેઠને પુછવા લાગ્યા કે પિતાજી કંઈ આજ્ઞા કરે. એટલે શેઠે ગળાપર હાથ મુકી કંઠો માંગ્યો પણ તે ન ગળુકારતાં છોકરાઓએ જવાબ દીધો કે હાં આખા મીઠાઈ વગેરે ધન તમારે હાથે દાન કરવા માટે મગાવ્યા છે તો પણ શેઠે માથું ઢસાવી વળી પાછો પહેલેના જેવો ઇશારો કર્યો યાને કરી પાછો કંઠો માંગ્યો. એટલે છોકરાઓએ કહ્યું કે તમારે મન ત્યાંથી હટાવી ભગવત ચરણોમાં નંડો. આ સાંભળી શેઠ મનમાં મુઝાઈ રાવા લાગ્યા. અને પોતાની આખી જીંદગીની કૃપણતાનો આ જવાબ સાંભળી પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા કે હું નાશ! થોડા દિવસ મારી જીવનદોરી વધુ લંબાવ. તો હું આ બધાને એવો પાક શીખડાયું કે યાદ કરે. અને તમે દીધેલું બધું પાછું તમનેજ અર્પણ કરી જન્મ સફળ કરું. થોડીવારે શેઠની બીમારીએ પલટો ખાધો અને શરીરમાં કાકક ફેરકાર થયો. થોડા દિવસમાં તો શેઠનું શરીર સુખરી જવાથી દુરવા દુરવા લાગ્યા એટલે તમને ગંગાસ્નાન કરવા જવાનો ઇરાદો જાહેર કર્યો. એટલે છોકરાઓએ કહ્યું કે પિતાજી, એમાં પુછવું શું હતું તમે માલીક છો જેમ તમને કીક લાગે તેમ કરો. ત્યારે શેઠે કહ્યું કે સાંભળે સોળ આના હુંજ માલીક છું? છોકરાઓએ જવાબ દીધો કે તમારા બેઠાં બીજો કોણ માલીક થઈ શકે તેમ છે. આ સાંભળી શેઠ ખુશી થયા અને ગંગા સ્નાન કરવા જવાની તૈયારી કરવાનો નોકરીને હુકમ કર્યો. છોકરાઓએ કંઠો કાઢી આપના ગળામાં પહેરાવતાં કહ્યું કે આ તમારો કંઠો. શેઠે પુછ્યું કે શું આ તેજ કંઠો છે? છોકરાએ જવાબ દીધો કે હા શેઠે બધી તૈયારી થઈ જતાં બુના મુનિમને કહ્યું કે તમે મારી સાથે ચાલો અને ખાતગી માં એવો ઇશારો કર્યો કે બધા ચોપડા તમારા બિસ્તરામાં બાંધી લેજો. શેઠની આજ્ઞાનું પાલન કરવાને બદલે મુનિમને પોતાનું પણ સાધન કરવાનો કીક મોઝા મળી ગયો. શેઠ ગંગાસ્નાન કરવા બે નોકરો તથા મુનિમને લઈ રવાના થયા.

ગંગાસ્નાન કરી શેઠ ખુબ પ્રસન્ન થયા સાધુ બાહ્યભૂતે જમાડી પોતે જમી મુનિમને પુછ્યું કે આજે હું કેટલા ધનનો ધણી છું. આ સાંભળી મુનિમે હાથ જોડી કહ્યું કે હું અનનદોતા આપ અગાધ સંપત્તિના માલીક છો. ત્યારે શેઠ જવાબ દીધા કે તે મીલકતમાંથી ચાર મકાન અને ઝાંપીસ હાનર રૂપીઆ ચારે જણા માટે જુદા રાખી. આકોની બધી મીલકતનો ખરડો કરી મને આપો ધોરણ કે કાલે એકાદસીના દિવસે હું બધી મીલકતનું દાન કરીશ આ સાંભળતાં તે નિમકકુદરામ મુનિમ કાંઈક બહાનુ કાઢી તારે એકિસ તરફ દોડ્યો પણ કાંઈ કારણને લીધે તારે એકિસ બંધ હતી. જ્યારે તે પાછો આવ્યો ત્યારે શેઠ પુછ્યું કેમ ખરડો તૈયાર છે? એટલે તેણે જવાબ દીધા કે સાદેય તૈયાર કરું છું. આ સાંભળતાં જ શેઠ ધણી ખીબાળા અને મુનિમને ખુબ ધમકાવ્યો અને પુછ્યું કે ક્યાં ગયા હતા તો જવાબ મળ્યો કે ક્યાંય નહીં એમ કહેતાં જ મુનિમે હાથો હાથ ખરડો તૈયાર કરી શેઠના હાથમાં આપ્યો એટલે શેઠે રૂઝડી તેલસીકતા છાલા સાહરનપુરમાં જઈ બધી મીલકત દાન કરવાનું પાકું રજીસ્ટર કરાવ્યું અને સવારે ગંગા કીનારે જઈ ગંગા ગોરને બોલાવી બધી મીલકતનો સદાગત, ધર્મશાળા, અનાયાત્રમ, વિદ્યાલય, લાયબ્રેરી અને ધર્મકો હોસ્પીટલ બાંધવાનો સંકલ્પ કરી પાણી મુકી ગોરને સવા રૂપીઆ દક્ષિણા આપી પોતાનું જીવન સંપૂર્ણ કર્યું. આ દેખાવ જોઈ મુનિમ તો ચુપચુપ થઈ ગયા અને શેઠથી છાની આ વાતની ખબર તેના છોકરાઓને આપવા એક મોટો ટાંગલ લખી ટપાલમાં રવાના કર્યો. પણ શેઠે ગંગાસ્નાન કરવા આવવા માટે છોકરાઓને તાર કર્યો. મુનિમનો કાગળ પહોંચે તે અગાઉ સર્વે રવાના થઈ ગયા. બધા છોકરાઓએ પિતાને પ્રણામ કરી તેની આશીશ લીધી ત્યારબાદ સર્વેએ સાથે મળી ગંગા સ્નાન કર્યું. પછી ઘર આવી બોજન કરી બધા ઉઘી ગયા જ્યારે તેઓ ઉઘમાંથી ગતગયા કે શેઠે પંચા રજીસ્ટર પર સહી કરવાને બધાને હુકમ કર્યો એટલે બધાના હોશકાષ ઉડી ગયા અને આ શુ કર્યું એમ કહી શેઠને ઠપકા આપતા હુમખરાડા પા લાગ્યા. એ જોઈ શેઠએ કહ્યું કે ચુપ કરો મને તમારો બડબડાદ નથી જોતો ચુપ રહો. અમગરીથી રજીસ્ટર પર સહી કરી આપો નહીંતર બચેલી બીજી મીલકતનો પણ સંકલ્પ કરી પાણી મુકું છું કેમકે બધી મીલકતનો હું એટલેજ માલીક છું આ જો તમારા ચાર જણા માટે રાખેલા ચાર મકાન, છ હાનર રૂપીઆ રોકડા અને ચારે જણાની સ્ત્રીઓના દરદારીનો આપું છું તે મારી ભલામણ છે અગર એટલું પણ ન આપું હોત તો તમે શું કરત? તમે એજ છો કે મારો અનામત રાખેલા કંડા પર ડોળા ધુરકાવતા હતા અને મને સતાવતા હતા અને કંડાનું ઢામ દહીં બાપાથી પતાવવા માગતા હતા. આ સાંભળી બધા ચુપ થઈ ગયા. પછી થોડી વારે શેઠ બધાને ઉપદેશ કરતા કહેવા લાગ્યા કે બેટાઓ તમે અને તમારી ભવિષ્યની પ્રજા, આવા મુનિમોની ખોટી સલાહ મોની પોતાના જીવનને બગાડતા નહિ. અનાથ અધિકારીઓને ઉડીને માન આપવું અને અનઅધિકારીઓને કોઈના દબાવમાં ન દબાવું અને તેવા અનઅધિકારીઓને કાઠું ન આપવું મળેલા વખતમાં જે થઈ શકે તે દાન કરવું. બેટા જો મેં મારા તંદુરસ્ત થવા પછી પણ કરેલા નિશ્ચયથી ચુકી જાત તો તેનું મને કેવું ફળ ભોગવવું પડત? મારું વહાણ તો હુબી ગયું હતું પણ તે પરમાત્માએ મારી પ્રાર્થના સાંભળી અને પુણ્ય કરાવ્યું માટે તમે પણ તમારા પાપ પુણ્યના નફા તોડાનો વિચાર જરૂર કરજો.

આ પ્રમાણે સંવાદ ચાલી રહ્યો હતો. ત્યાં ઉપરથી પુલોની વૃષ્ટિ થવા લાગી અને વિમાન ઉતર્યું અને શેડને કહ્યું કે ચાલો વિમાનમાં બેસી ત્રણ એટલે શેડ જવાબ દીધો કે હું વિમાનમાં બેસવા લાયક નથી એટલે વિખજના ગણાએ જવાબ દીધો કે તમે છેવટની જાણને એવું કામ કરી દેખાડ્યું છે કે નરો વિમાનમાં તો શું પણ પરમાત્માની સમક્ષ આંકો પહોંર રહેવાને ભાગ્યશાળી છો. આટલું સાંભળતા શેડ ખુબ પ્રસન્ન થઇ વિમાન માં બેસી સ્વર્ગમાં સંધાવો.

ભાઈઓ, આ કરાચી બંદરનાં બહુ ગણેશ જોડીઆ બજાર, રણજોડ બહુ કેમારી અને શીવજી ગણેશ રણજોડ લાઇનના બુદા બુદા લતામાં વગતા આ ધર્મોત્તમાઓના પુણ્ય થીજ આ શહેર ટકી રહેતું છે નહિ તો આ શહેરની શું દશા થાય.

મારી આપ સાહેબો પ્રત્યે નમ્ર વિનંતી.

મારા વહાલા શેડ શાહુકાગે, બુઆ શેડ શેડાણી કેવી ગતીને પામ્યા અને તેઓના સંગથી કેવી રીતે કેટલાઓનાં ભનુ થયું. માથુની સેવા કરનાઓએ ફરલી મોટા ભાગથી શેડ સાહેબ ભગવાનના ગણેશને પામ્યા, એવીજ રીતે તમે પણ આ ઉપરથી મારી યોચા મેળવી પરમ પદને પામે. મેલા કરી પરઉપકારીઓને તેના કામમાં મદાય કરો. જનના ભીખારીઓને તમારા સેવાયજીવી ભીખ માગતા રોકો, ધાર્મિક અન્યાઓના વાગ્ને ધાર્મિક પંચાયતો નીમી તેના ઉત્તમાદત વધારો, માનુ ભાખાઓના કેલાવવા વાસ્તે પ્રલ્લહ તાડશાળાઓ ખોલો, હમેશા સનાતન ધર્મની છજત કરો, આગ લગ્ન બંધ કરો. વિધવાઓની આશીષ હયા અને વિધવાઓના જીવનધનને વાસ્તે મદાચાર આશ્રમ ખોલી તેઓને સ્વતંત્ર બનાવો. ગૌ માતાઓનું પેટ ભરો, બદરને કામ મારા નીચના જેવું બનાવવાને ખરા દોલથી ચાહના કરો. અને આવા પરમારથીની થોડી થોડી સેવા કરી આ મુલકમાંથી વીદાય કરો. આ પ્રમાણે છ માર્ગના વધારે મંદી રહેશે તો હજારો ધનનું ગુમાન રાખનાઓના લેખ આકાશ ઉપર ચમકતા નજર આવશે. વાસ્તે ભલાઇ કરો કે જેથી પછવાડે ભનુ થાય.

હાતા દારે લક્ષ્મી ખાડી રહે હજુર, જેમે ગાગ રાજકુ ભગ્નર દેત મજુર.
દેતે કું પ્રભુ દેત હય જલા તલાસે આણુ, ન દેતે ટેરટ શીરે સાહેબ ધરે ન કાન.

જો બોલે સો અથ હે સનાતન ધર્મદા જય. મારા છેલા રામ રામ.

મને કોણ નથી જાણતું? હરદારી બાવા રામ રોડો.

જેઓની નજર આ દિતકારક પત્ર ઉપર પડે તેઓએ જરૂર પોતાના આલબચ્ચાઓના નામ ઉપર જરૂર કાંઈ અગર તો ખરડો કરીને જેટલા રૂપીઆ ભેગા થાય તેટલા પંજીય નેશનલ બેન્કમાં ઉપર બનાવેલ બાવા રામરોડોના વિપકારી ફડમાં જમે કરાવી આ મારી અરજને પુરી કરો અને પુન્યના ભાગીદાર થાઓ. ગાદાનર પરલાકતા કરજીદાર રહેશો.

૧૩મી ઉપર આવવાવાળા સમજનો અને ગુરૂદ્વારવાળા સનાતન ધર્મવિરો

જો તમે આશ્ચર્ય રાજીથી સિંધુ દેશનું આ કર્મથી બંદર દર્શાવ્યું છે, અગર આના અંગ અને કાષ્ટ પરગણુ આવવાવાળાએ હાથપાછો દીવાનો અને સિંધુદેશના ભોળા ભાઈની પેટી પહેરતો પણ દયા નહીં આપે તો આ ભોળા દેશનું પાપ વહાલું મન માનવાનું મર્યાદિત બીજો લાગેશે. એને બચાવવાને ખાતર સિંધુ દેશ પર મોહનનની પાર બાંધી : જાણતોમાં સારામાં સારા કામમાં આવશે. આ રોજોને સાડે કાંઈ સારો ઇલાજ હોય તો તમારા નાસને વારને જલ્દી પ્રગટ કરો, અગર ખાલી મેદાન દેખીને ફક્ત અંદા વારને આવ પલાયો હોઈ જાય. ઘણાં ખુબ શિક્ષકોવાર આવી આદ્યા ગમ્મો. સનાતનીઓની જડ ઉપરી ગળ અથવા બચ.

૧ સમજદાર માણસોની વિદેશી ફેશન, ૨ નિર્લજ્જ સ્ત્રીને તથા નાટક જોવાનો શોખ, ૩ શેડ શેડીંગની તાટ્ટી નાચકા જેવી મહાન, ૪ વધારેમાં વધારે દારૂની તરસ, ૫ હદ ઉપરનો માંસ મંછીની આદત, ૬ બુખી ગાય માતાનો શ્રાપ, ૭ અનાથ વિધવાઓના અંતરમાંથી નીકળતી હાર, ૮ સાચા સાધુ મહાત્માઓ તથા કર્મકાંડી બ્રાહ્મણોને થતા ત્રામ, ૯ શરમાશરમીથી થતું દાન અથવા હુમ્મી વડ, ૧૦ સારી હાલત હોવા છતાં જુસાઈથી રોતા રહેતું ૧૧ નાઇતકાદી અધેરી, ૧૨ છત્રીસ જનના બીખ માંગવાવાળાઓના હુમ્મસા, ૧૩ શહેર શુધારદાના મનભૂષી લેકચરોની ધગમાર, ૧૪ ધનવાનોની દાન ધર્મમાં કંજુશતા, ૧૫ દીકરીના દાક જનાનાં પોતાની પુત્રીના ધનના માલમલીકા બાવા મોટે તાવડોડ તૈવાર, ૧૬ નેપીયર રોડ અને સામાન જનામાં આવેલા ફટણખાનામાં બેઠક થતી ઇશ્કબાજી, ૧૭ ગોવાની લોટરીમાં પૈસા બરબાદ કરવા પડે અને મેળવીને ધનવાન થવાની લાલચ, ૧૮ દરેક કાગપર બેગરવાઈ યાને ધર્મની દાની. આવા આવા ૬ ગોથી સિંધુ દેશ પિડાય છે. ભાઈઓ ! ન કરો આવા અધર્મ ! ધર્મને સાચવવા નહિ તો દરિયા માળ મુકી : દેશને જગમાં ગરક કરી દેશે. ઉપરના અધાર રોજોને નાશ ધર્મમાં ધન ખચવાથી સુદ્ધિ પવિત્ર થતાં થાય :

હે દયાવાનો ! તમારી ગરીબેના લોહીની તરસી મોટરોની રપીડ ! ઇલેક્ટ્રીક-ક્રીટસન લાઇટના તારો ચહેરાની ચમક !! ટેલેફોનના અવજન તમારા ! મશાંતોની ચમક અને નાટક સિનેમાના થીએટર ધર્મી પેસાની બરબાદ !! દાદીઓ ખરચતાં ધક્કામુકીની ધમાકાને મને દરેક રીતે નાસીવાસ કર્યો છે આ સાધુ તમારા રૂંવડવાની ફતેહ માની આશિર્વાદ દે છે કે પરમાત્મા તમાને સીધે રસ્તે લાવે, નહિ તો નાટક-સિનેમાના તમાસાનાં શોખીન લિફ્ટ લાઇટના તમારું લિફ્ટ જતીનું વડાણ જલ્દી ફૂટી જશે. મોટે દાનભાગી અભીમાનના પુતળાઓ ! કારનારના કાપથી ટરે અને આ તમારી હુકી છુટકીમાં કાંઈ એવું કરી બતાવે કે જેથી આવવાવાળી ભાવિનની રચાતીમાં તમને ઉચું સ્થાન મળે. અરે લિફ્ટ જતી ને ! આ મંદોની બહાનમાં પણ તારી શિન્નોડ મહેતાની કમાઈ તારા પોતાનાજ હાથે કેવા કેવા અનર્થના વહી જઈ તને અધર્મી બનાવી રહી છે. કે જેથી તું ધર્મ કર્મથી ગમત થઈ પોતાની ચાલ જલ્દી ગતાવ અને ને કે ઘણે દુઝી આવેલા આ પરઉપકારી સાધુની નપચામાં શુ ન્યૂનતા રહી છે.

મોટે હે ભાઈઓ હું તમારાજ હાથથી તમારાજ દાનથી ગંગા યાત્રીઓને હરિદ્વારમાં એક હોસ્પીટલ કાઢવા ઇચ્છા રાખું છું જેમાં તમે અવશ્યક તમારો હાથ લંબાવશો. જેમ ધન લેવામાં હાથ લંબાવો છો તેમ આ ધર્મના કામમાં ધન ખચવામાં હાથ લંબાવો.

જો અગર જો તમે કર્મોનું ભડું ચાલતા હો તો આ સાધુ મહાત્માને ઇરેપીનાં કામમાં

લીંબ બાવા સમ રોનો સત્તરમે શંર

આલમગીર હિન્દુ ખતિના રીતો.

—૦૮૮૦૦૮૮૦—

આલમગીર હિન્દુના ખતિના છે અને હું ખાતરીથી સાચું કહી શકું કે એક હાલમાં હિન્દુના ખતિના પેટા થયા છે. જે હિન્દુ ધર્મના મતભેદોથી આજ હિન્દુ ધર્મના આ નીચાણ નેકર નેવામાં આવ્યો છે. કે જેના ઉપર અધા ધર્મો આરોપોના વર્ણ વરસાદી ગદ્યા છે. હિન્દુ પંકાની તારીક કરવી સાચી છે, પણ તેઓ હિન્દુ ધર્મને ઉચી અવસ્થાએ પહોંચાડવાને વાડ મહેનત કરતા નથી. અગર જે તેઓનું ખરું દિલ હોય તો દિનપર દિન હિન્દુ ધર્મની થતી ૧૨ ન આવત. જેઓ દેખાડેખી કરી સમાવેની સભાના ખાતનગી, સેક્રટરી વગેરે હોદ્દાઓ થઈ એટલે ખાલી ધર્મની જ્ય જ્ય બેઠાવવાજ મંડી વળ્ય છે. હિન્દુ ધર્મના રત્ન શીખ પોતે પોતાને ભુલ છે. દૈનિક મતવાળાઓ હિન્દુ શબ્દોનો ખીન અર્થ દેખાડે છે. દેવ સમજી પોતે પોતાને ભુલ માને પ્રભુ સમજી પોતાના ખાસોથી હિન્દુ નામથી ગભરાય છે. આટલા પથો તો આ રીતે ભુલ થયા નહોતા હિન્દુ ધર્મમાંથી એક એવો ભાગ છે કે તવંગરીના ખ્યાલમાં જાણવાજ નથી કે અમા કયા કોએ, એકો એક એવો વર્ગ છે કે કહત ગરીબાઈના સગવડથી પોતાના ધર્મની ફરજને પાલન કરી થી. મોટા હિમામાંથી ગાડી ગહેલ જે છે તેમાં ત્રણ હિમા મંગવાવાળા અને એક હિમા પોતાન હેત બધાનું પાલન કરવાવાળા છે. માત્ર આટલાજ કદી રીતે ખીજ કોમોનો મુખખસો કરી શકે જે થઈ ઉપદેશના આ હાથ હોય અને મંદીરોની ડરામણી હાલતના આ નકરો હોય, જે ધામની વિધા તરી દુરંદાશ હોય, જે ધામની ખરીઆતના આ નમુંના હોય, જે દેશની ગોગાતાન આવું પાલન કરી કોઈ દીવસ પોતાની ગરબન ઉચી કરી શકે છે.

આ થી હું ખાતરી હિન્દુ ભાઈઓ જ્યા સુધી તમે તમારા ધાર્મિક સ્થળોને પોતાના કપાલમ અને દેશની નિરાધાર વિધવાઓના વાસ્તે તેઓને યોગ્ય માર્ગ નહિ જેના આ તપાસી કેક વળતના માઓને આખા સિંધમાંથી નહિ રોકા ત્યાં સુધી તમાને સ્વગત્ય અને શુદ્ધિનું નામ લેવું એ પણ અપ રા સ્પર્શના ખોટા ખ્યાલો તમારા વાસ્તે મારા નથી. જે રીતથી તમે કોમને આગાદ તે રીત હિન્દુ ગતીને લિનકારક નથી (પણ નુકશાનકારક છે) અગર બાહોશો તો પોતાન નથી કોમને સુધારો અને આપણા ગરીબ નિરાધાર ભુવાન છોડના છોડીઓને પોતાના વવાની ચાલના દિલમાં ઉપવન કરા. આને અરજાદ કરી સ્માત્રસમા પહોંચાડવાથી કદીખી તમા થશે. તમે ભુલથી ૮૬ની માલ સુધીમા થનારી ખરાબીઓથી અત્રાન છે અગર હાલમાં છે તો સમજીને જાણ અને યાદ રાખો કે ઉપર સમિત ખીમાડીઓથી કોઈ ખાસ પરમાર્થિક વેલની વેળી ૧ ત્યાં સુધી તમારું કદીખી ભલુ નહિ થશે. પોતાના ખગથી તમે કોમી સુધારના આલને તમારો એકથી કોલાડાથી શું કામ માપી રહ્યા છો.

ખુશો! હું અત્ય ધર્મના ભુવંદ અવાજથી કહી શકું કે તમે પોતાની આજમને તજ અને છપરનું શરણ કોઈ ભલું કરવાને કમર બાંધો કે જેથી તમારું ભલુ થાય, પડી તમારી મરજ. હા જે તમે ભુલ કુસાર ઉલટા કમોનેજ તું પસદ કરે છે તો મહેરબાની કરી સભા સમાવેશમા ખાલી ખુશો પાડવાનું. ધનને નાંદ કરવાને સુધી દો. તમે પોતેજ તમારું ભલુ ભુલું સમજી લ્યો.

મેં દમ નહિ અપ ખેર માંગો જાનકી; હિંદ તો અપ હો ચુકી મમાન હે એક આનકી.

ખનવાનો! પરમામા કરે અને તમારો ધન બંડાર જે થોડાક વખત ગરીબોને ત્યાં ચાલ્યો જ્ય તો ગરીબી શું બીજ છે તેનો તમને કીક અનુભવ મળે. માટે જાણો

શાખખર જનમખાવિકા જનાવવા વાસ્તે અને લાવિખતો હાલ પુણવાને વાસ્તે કામભેરવના મંદીરો મરાહુર જાતીથી આવેલ છે તેની પાસે જાઓ,

રામ રટો, મારફત રામખતાપ રામચંદ.

સ પુરો એ... હો તો કમા હૈય,-

કથર કી સુખી ને ઉનકો આન પેના,-

૧૭૭૭

ન ભરી જાણ કી ધર્મ અથ જાણકે દુરે,—સુરત સહો હય કાકે,
તરી હય દેશ વિષયો જિત પર પડી જાયાસી,—અસલી નગર સે દેખો ગિ-
રાજોને મારે કોલા યહ સંગત હય કમખખની,—અદ રિવાજો કો તોડ દાલો વિષય
ધર મેં હય યહ રોના એકે દર નહિ હય ખાલી,—ઉચી અવાજ દે દે ફલતે હય
બેરી કી તન્ક દેખો દેતી હય અદુઆયે,—કેસે કુશલ રહેગી ભારત કે રદન વાન,
ન પર કરે હમશા દિશી બનસે ઇનાહત,—કહસાતે હો જળકે હિન્દુ ખારે કી ધર્મ વાલે,
ગીઝ પેટ ભર કરે રણકે ગૌ કહેસાના,—આગે કુતોકો પીછે ધર દુધ કે પ્યાતે,
કી યહ આદના નિકાક કે હય તકીયે,—કહો કેસે કુશલ રહેગી ખતર હંડાને વાલે,
કહી ન હિમ્મત હોકે ખામોશ બેઠો,—અદ અમની કો ન ફેલાવો રીલા મચાને વાલે,
પે હોગા ટુમકો બેશક હસુને મકસર,—ઉભટે મારગ કો છોડો મંજિલ બને વાલે,
કે દેગો સોઈ બદિયાસે દિલ હટાકર,—ખાવા ખિજાવો બેશક સાગર કો તરને વાલે,
કારખેમે બને માનો વડી સુકલ હય, વિશકી ન પીકે ખાદે પેસે કમાને વાલે,
ખાજ લાલ શરબત કો દિલસે બળ હટા દો,—ઉછલી લટકી નદીયાં આખોસે દેખુ લાલે,
મેં માન જાંયા બોર ખતર ગંગો સળકી,—શેરે વતન કહાંવા સળકો કરાને વાલે,
નહી સવાલ ભારી થોડમે યદ ખતમ હય,—દસકર સકસ હસદો કદ કે હસાને વાલે,
મેં સમજ બેઠો ફિર ખુબ હો જહારે, મજલથી છોડો અદાવત ધર્મો ધમાન વાલે,
કી હાલ પકડો ખાંચે ફતલ ખસીસ,—કરનીયે કમર બાંધો રોના સુનાને વાલે,
જિગર સ બંગો કિસ નીંદ મેં હો સોતે,—બગનાંકા હમ જગાતે તન મન છુટાને વાલે,
હાલસા ખકો હોં દરગીઝ ન સહજ ખારી,—અસલી નીચાડ સમજો ફિલાસ પીકે ચાહને વાલે,
ન હય વતન કે હમગ યહી ફગ્ગ હય,—દરગીઝ ન ધોકા ખાના એ પઢને સુનને વાલે,
સે દેખો બહિર સુતલિક નહી ઝિપા હય,—એ કુઝલિયા હય સચ હૈય એનક લગાને વાલે,
પક કદ મેં લંબા જલદી ખતા દે કમતર,—દરગીઝ નહી હય કમતી મુક્તિકે આદને વાલે,
ખિતા ભાલ માનો નહી માનના તો છોડો,—એ હી દેકે સપુતો અભય અભય બુલાને વાલે,
કી ચાહ ગર હય મુક્તિ કે કામ કરના,—ભક્તિ બિના કદાં બેદોંકે પઢને વાલે.

ખારા બાઇઓ અને બહેનો! મારા પ્રગ્તબર્થે બંધાયેલા ગંગાજગરમાં મારો સેવાભાવ
હય બીજો કોઇ વાસ્તો નથી માટે તેમા દાન કરવું એ તમારા દાનનું ધર્મ નીશાન છે. જેને
મારે વળું આરે દિશાના ગંગાવાણીઓ અને સંત સાધુઓ વગેરે કોઇપણ પ્રકારની હરકત
મારે લીએ છે. તેમાં એક ધર્માંક હોરપીરલ તથા અન્નલેવની ખાસ જરૂર છે તો આ પુણ્યના
ધર્મમાં જરૂર મદદ કરશે એવી મારી આપ પ્રત્યે વારંવાર પ્રાર્થના છે તો આપનાથી જે કંઈ
ધર્મમાં નહી રકમ આપી શકાય તે પંચમ નેશનલ એકમા જરૂર આપશોગ.

ખેલોવ! હુ શર્ધવ સેવન! કોન? લાલા રામપ્રતાપ રામચંદ, હુ! આ
મારું ખાકય—કરે ભલા, હોવે ભલા, અંત ભલે કા ભલા. ફેર
માન ધર્મવિકળીઓ મારા અહિં આવવા બાદ તમે
નું મેદા માનથી સ્વાગત કરી ચુક્યા છો, તો શું ન
થ નહિ લખે? મદદ ન કરવી એ અન્યાય છે પડી

नीरान नंवर १८.

गजल.

दुआ था पास जिस यह संपत्ति संभल कागज.—दिन्दु अला न जगे मोडा कमाने जाने.
मलास का तो आहिले संपत्ति छिड़ हो लारी.—करे जे संभल अगली, पीछली जताने वां
न दरगिज प्रीति पे छोडा देशी वतनके लाहियां.—तुमही जरा सा जगो थिरी सुनाने वां
पहले जगर धर्म की छिड़ दानका समझना.—छिड़ दुसरो से कहना हन्साइ आदने वाले.
करते करत जहला भेड़िके चियरे साधु.—दावा न कोछ जमे रमने कहलाने वाले.
साधु न जिह को आपि अरके भुशीसे माने.—जममें ही अथ लडा हय हो नाम पाने वाले.
मौडा का जग लेना है काम अरक मन्दी.—नहीं तो यद वाद रमना आवेज लेने वाद
तुमने न कण्ठ करना धर्मधर्म पर यथायक.—धर्मधर्म हय दमिका अथ दान करने वाल.
तुमने लुलाया अथ क्यों मदिरेमें आना जना.—सुजा समझ हागर का अपना जताने वाले.
आहिले संभल करनी वतनी जे नौनिलानो.—ताके शामल हो तुमसे हददर सुनाने वाले.
का करते हय मयजेपनसे प्रसार हिन्द जैसा.—राम, कण्ठ नागपण्ठ लपसे जे लेने वाले.
आदर से और कुछ हय अन्धसे और कुछ हय—मानो न वाद भी कुछ हय गीनती होपाने वाले.
प-यार के अदने मतलब नीराले अपना.—समझा जरा आवाही जिन में छुटाने वाले.
सुधारके अदने कण्ठ करे जे अपना—अपना लडा भनावे छिड़ते ज्वालाले.
जे हय सतयुद्धके पारे उनसे हय यद न्याये—वद आद हय हय तारे छगरी जताने वाले.
नन मनसे हय दमारे हय भाक पाई उनकी—दिन्द के हय बोह शाहजहदे मुइ नाम लेने वाले.
कहा की यह हय दानाछ हन्साइ हय कहा का—रपने कहा यद आशा रस्ता यवाने वाले.
समझो न उनका हददी वे हय अरके भेड़िकी—जिनमें लारी मुदगदण्ड बिछार पाने वाले.
काले काले लने हय दिव के काले सुरे हय—काले हिलो की कालम हो मौन घितने वाले.
वैदिक भते न नोड न देव समान्जियाने—छन्दाने छिपा दिपाय सुरत जताने वाले.
काली करे कमाछ काली छिड़ होलाछ—काले करमका रेपा काली जग्यान वाले.
काले हय कार नामे काली सुरी हय सुरत.—काली हय घडत घडने काली लखीर नौने.
नाम लेना न छनका सयक पहना.—मेरा यही हय कहना जे नाम पाने वाले.
से हय उरने बोसो में कदम धरने.—जिनके सुजग हिन्दु लारी से

